

Projekt *Język sąsiada w Dwumieście*
Nachbarsprache in der Doppelstadt

Ewaluacja w ramach patronatu naukowego

Tomasz Rajewicz

Współpraca przy rozdziale 6: Aleksandra Kubicka

Tłumaczenie z języka niemieckiego: Aleksandra Kubicka i Tomasz Rajewicz

Frankfurt (Oder), 30.06.2022 r.

Aktualizacja 06.09.2022 r.

Spis treści

Wprowadzenie	3
CZĘŚĆ I: Rok szkolny 2020/21.....	4
1. Lekcje języka sąsiada	4
2. Spotkania	7
3. Doskonalenie zawodowe dla nauczycieli	8
CZĘŚĆ II: Rok szkolny 2021/22.....	11
1. Lekcje języka sąsiada	11
2. Pozalekcyjne oferty binacionalne – spotkania, warsztaty, wycieczki	14
3. Zajęcia pozalekcyjne bez udziału uczniów z kraju sąsiada – warsztaty.....	17
4. Szkolenia dla nauczycieli	18
5. Perspektywa uczniów	19
5.1. Binacionalne zajęcia pozalekcyjne	20
5.1.1. Wycieczka do Extavium w Poczdamie	20
5.1.2. Wycieczka do fabryki czekolady	23
5.1.3. Święto Latawca w Groß Lindow	25
5.1.4. Warsztaty integracyjne.....	28
5.2. Zajęcia pozalekcyjne bez udziału uczniów z kraju sąsiada	30
5.3. Wszystkie aktywności poddane ewaluacji i wnioski.....	33
6. Perspektywa nauczycieli.....	35
6.1. Organizacja projektu	36
6.2. Formy zajęć – podejście zabawowo-komunikacyjne.....	37
6.3. Motywacja uczniów i wykorzystanie umiejętności językowych w praktyce	38
6.4. Spotkania	40
6.5. Materiały	41
7. Wnioski i perspektywy.....	41
7.1 Sukcesy	41
7.2 Możliwe kierunki rozwoju	42
8. Załączniki	44
8.1. Kwestionariusz dla uczniów z Niemiec	44
8.2. Kwestionariusz dla uczniów z Polski.....	45
8.3. Pytania do wywiadu z nauczycielami (wersja niemiecka)	46
8.4. Pytania do wywiadu z nauczycielami (wersja polska)	47

Wprowadzenie

W ramach patronatu naukowego zespół Centrum Języków Obcych (CJO) Uniwersytetu Europejskiego Viadrina od stycznia 2021 do czerwca 2022 roku wspierał koordynatorki projektu w zakresie planowanych działań, ich realizacji i ewaluacji.

Na podstawie złożonego wniosku oraz przy uwzględnieniu aktualnego stanu realizacji projektu, CJO opracowało katalog dziedzin, które miały podlegać ewaluacji. Zestawienie to obejmowało takie podstawowe pozycje jak: lekcje języka sąsiada, binacjonalne zajęcia pozalekcyjne, spotkania i szkolenia dla nauczycieli. Do celów ewaluacji zgromadzono i przeanalizowano odpowiednie dane statystyczne. Dane te udostępniane były przez koordynatorki projektu na koniec każdego półrocza.

Ponadto ewaluacja projektu miała uwzględnić perspektywy uczniów i nauczycieli. W tym celu opracowano kwestionariusze, za pomocą których uczniowie oceniali zajęcia pozalekcyjne. Nauczyciele mieli natomiast w ramach przeprowadzonych wywiadów możliwość podzielenia się swoimi refleksjami i sugestiami dotyczącymi dalszego rozwoju projektu.

W dalszej części niniejszego raportu przedstawiono wszystkie zebrane dane. Raport składa się z dwóch części, w których osobno przedstawiono dane z roku szkolnego 2020/21 i następnie z 2021/22. Obejmuje on aktywności zrealizowane w ramach projektu od 1 lipca 2020 r. do 30 czerwca 2022 r.

CZĘŚĆ I: Rok szkolny 2020/21

1. Lekcje języka sąsiada

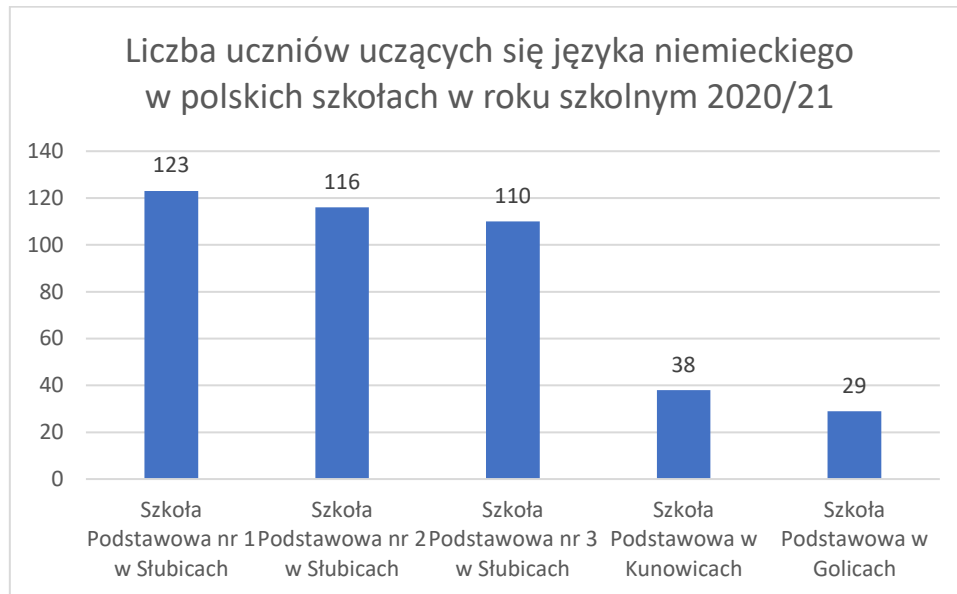
Głównym celem projektu „Język sąsiada w Dwumieście” było rozszerzenie istniejącej oferty edukacyjnej w zakresie nauczania języka sąsiada – języka polskiego po stronie niemieckiej i języka niemieckiego po stronie polskiej.

Zgodnie z wnioskiem projektowym we wszystkich publicznych szkołach podstawowych w gminie Słubice wprowadzono nauczanie języka niemieckiego w klasach piątych i szóstych. Standardowy program nauczania przewiduje naukę drugiego języka obcego dopiero od siódmej klasy. Z kolei we Frankfurcie oprócz kilku (istniejących już przed realizacją projektu) kółek języka polskiego powstały nowe. W założeniu w obu częściach Dwumiasta języka sąsiada miała uczyć się mniej więcej taka sama liczba uczniów, łącznie 760 uczniów. W roku szkolnym 2020/21 w ramach projektu języka sąsiada uczyło się ogółem 525 uczniów, z czego 416 uczyło się języka niemieckiego po stronie polskiej, a 109 języka polskiego po stronie niemieckiej.¹

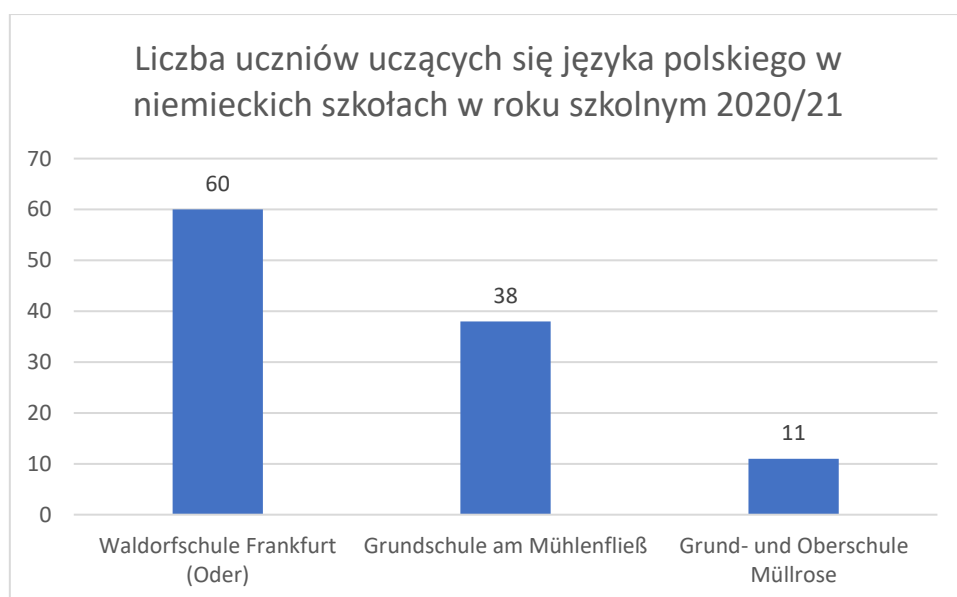

¹ W tekście określenia „szkoły frankfurckie”, „szkoły niemieckie”, „szkoły po stronie niemieckiej”, a także „szkoły słubickie”, „szkoły polskie”, „szkoły po stronie polskiej” odnoszą się wyłącznie do szkół uczestniczących w projekcie „Języka Sąsiada w Dwumieście”. Po stronie polskiej to pięć publicznych szkół podstawowych, po stronie niemieckiej są to trzy szkoły – dwie podstawowe oraz jedna szkoła średnia.

Lekcje języka niemieckiego w polskich szkołach zostały wprowadzone jako lekcje obowiązkowe. Uczniowie uczyli się języka niemieckiego dwa razy w tygodniu, a klasy liczące ponad 26 uczniów podzielone były na dwie grupy.

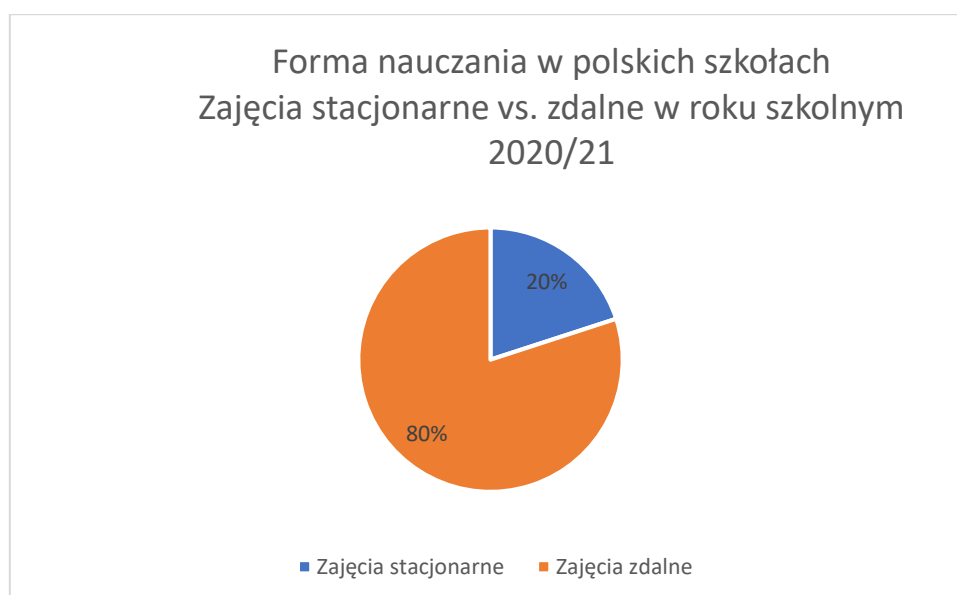

Po stronie frankfurckiej lekcje języka polskiego odbywały się na zasadzie dobrowolności w ramach kółek i były prowadzone w trzech szkołach. Oferta zajęć obejmowała tutaj klasy od drugiej do dwunastej, przy czym skład grup uwzględniał wiek uczniów, na przykład uczniowie klas dziesiątej, jedenastej i dwunastej uczyli się razem w jednej grupie, a uczniowie klas trzeciej i czwartej – w innej.

Mimo że strukturalne zakotwiczenie zajęć w poszczególnych systemach edukacyjnych różniło się po obu stronach Odry (stały element w programie nauczania po stronie polskiej i fakultatywne kółka po stronie niemieckiej), nauczyciele zatrudnieni w projekcie zarówno w Polsce, jak i w Niemczech byli wynagradzani na zasadzie honorarium. W roku szkolnym 2020/21 zatrudnionych było troje nauczycieli języka polskiego i czworo języka niemieckiego.

W związku z pandemią i towarzyszącymi jej ograniczeniami zarówno nauczyciele, jak i koordynatorki musieli stawić czoła szczególnym wyzwaniom. W zależności od dostępnych środków i wyposażenia szkół, a także ze względu na przepisy dotyczące ochrony zdrowia obowiązujące w obu krajach, lekcje w roku szkolnym 2020/21 odbywały się w formie zajęć stacjonarnych, zdalnych lub np. w formie korespondencyjnej.

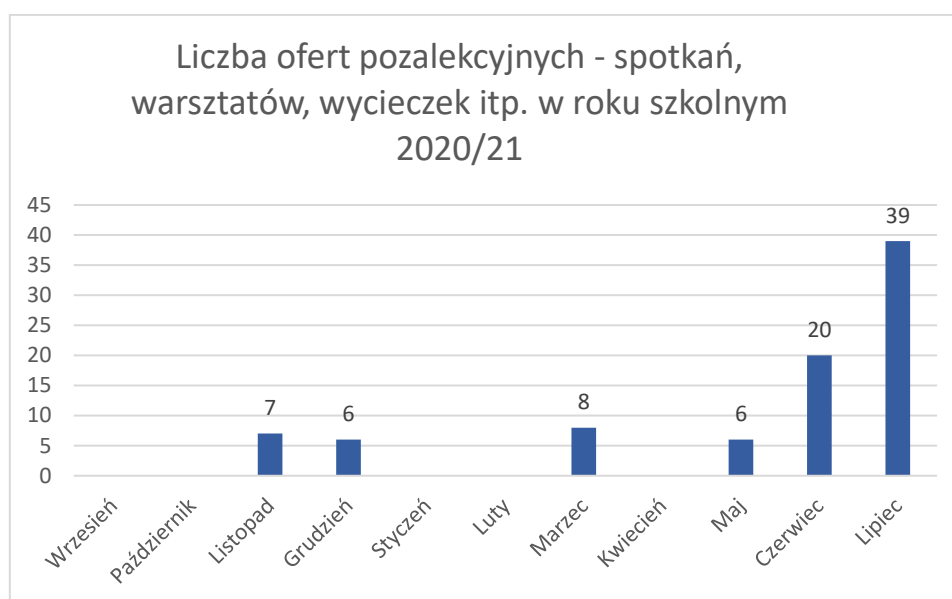

W roku szkolnym 2021/22 liczba uczniów uległa zmianie ze względów strukturalnych.² Po stronie polskiej liczba ta zmniejszyła się, natomiast po stronie niemieckiej liczba wzrosła, gdyż więcej szkół podstawowych wzięło udział w projekcie.

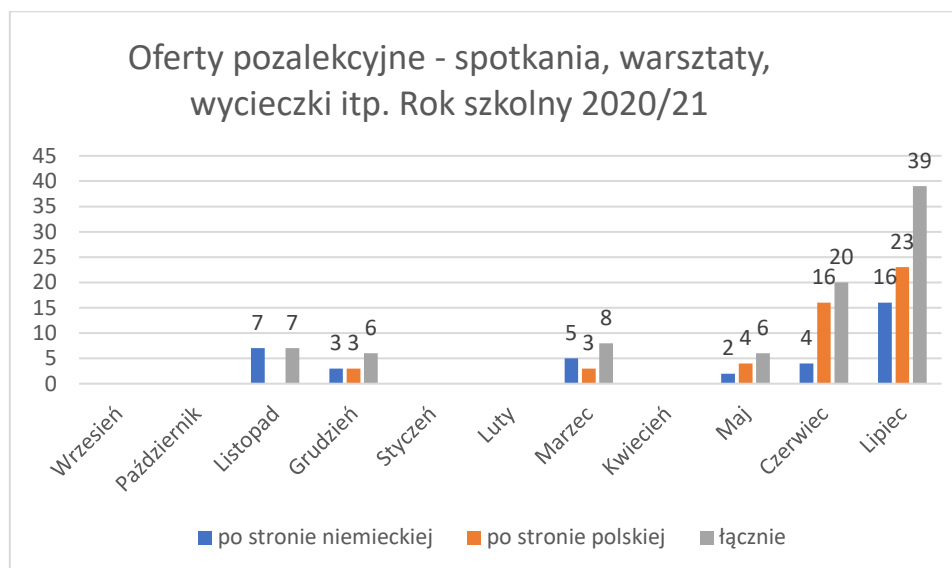
² Wysoka liczba uczniów w klasach szóstych w roku szkolnym 2020/21 była efektem reformy szkolnictwa. W roku szkolnym 2015/16 dwa roczniki mogły jednocześnie rozpocząć naukę w szkole podstawowej. Ten „podwójny rocznik” opuścił projekt z końcem roku szkolnego 2020/21.

2. Spotkania

Wyróżnikiem i konstytutywnym elementem projektu „Język sąsiada w Dwumieście” miało być praktyczne wykorzystanie języka podczas kontaktów między rówieśnikami z Polski i z Niemiec w ramach wspólnych projektów, spotkań i wycieczek. Realizacja tego celu była jednak w dużym stopniu utrudniona przez pandemię. Uczniowie nie mogli chodzić do szkoły, na pewien czas zamknięto nawet granice państw. Wszystko to całkowicie uniemożliwiało bądź utrudniało planowanie i realizację zajęć pozalekcyjnych.

Pomimo to w niektórych okresach można było zaproponować dodatkowe zajęcia edukacyjno-rozrywkowe. Zniesienie obostrzeń w ostatnich tygodniach roku szkolnego 2020/21 pozwoliło na wznowienie spotkań i nadrobienie zaległości, np. organizację dwóch cykli warsztatów w pierwszych tygodniach wakacji. Te wakacyjne oferty spotkały się z bardzo dobrym przyjęciem – szybko znaleźli się chętni uczniowie z Polski i z Niemiec.

Zajęcia pozalekcyjne były planowane i realizowane zarówno przez samych nauczycieli, jak i we współpracy z innymi placówkami oświatowymi, stowarzyszeniami i inicjatywami lokalnymi. Z perspektywy CJO współpraca ta okazała się owocna i warto by ją kontynuować. Takie profesjonalnie prowadzone spotkania umożliwiają uczniom praktyczne wykorzystanie języka sąsiada i lepsze poznanie regionu po drugiej stronie Odry.

W roku szkolnym 2020/21 koordynatorki projektu współpracowały z następującymi instytucjami:

- Instytut Polski w Niemczech
- Brandenburskie Krajowe Muzeum Sztuki Współczesnej
- Zamek w Beeskow
- Las Miejski we Frankfurcie nad Odrą
- Europe Direct
- Instytut Innowacyjnej Mikroelektroniki im. Leibniza (IHP)
- Świat przygód
- Anatomia Jedzenia
- Pracownia Analiz Ekonomiczno-Środowiskowych
- Fundacja Książąt Lubomirskich

W roku szkolnym 2021/22 współpraca obejmie kolejne stowarzyszenia i instytucje edukacyjne, takie jak Słubfurt e.V., MehrGenerationenHaus Mikado czy Polen Mobil.

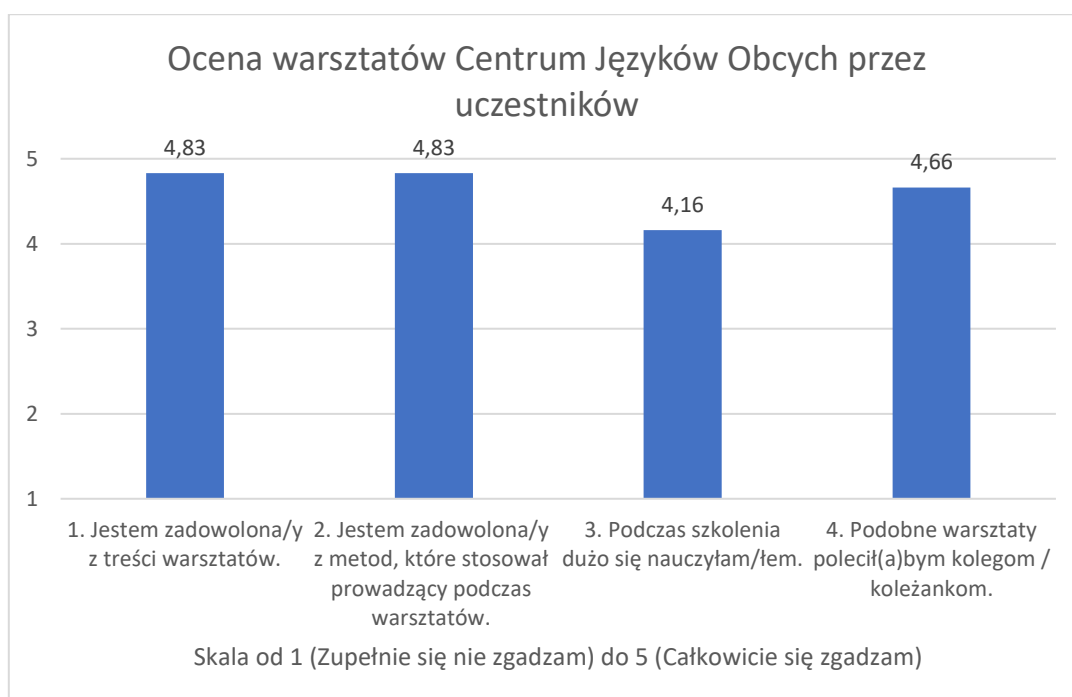
3. Doskonalenie zawodowe dla nauczycieli

Od początku 2021 r. Centrum Języków Obcych zaproponowało nauczycielom po obu stronach Odry cykl szkoleń. Ponieważ w czasie pandemii nauczanie stacjonarne nie było możliwe,

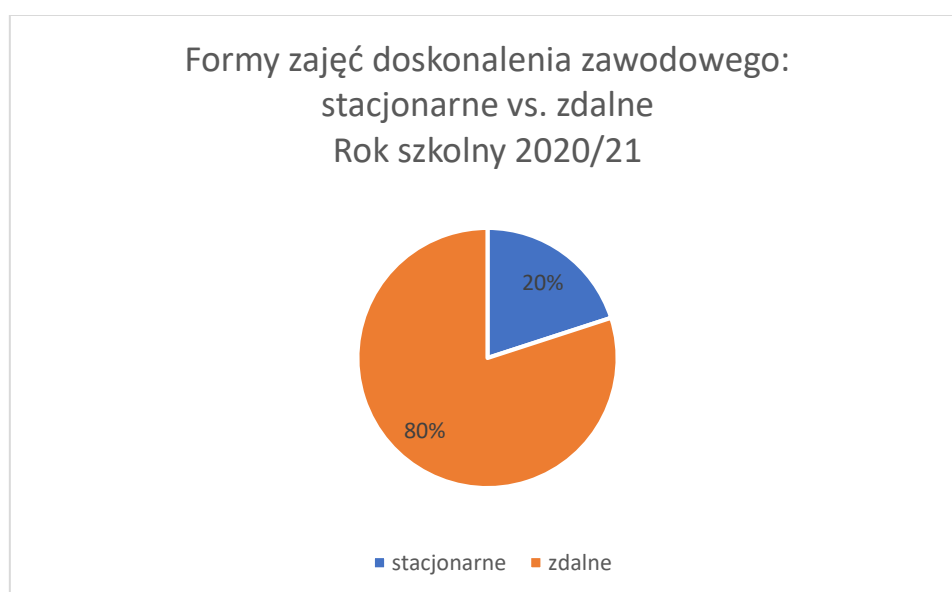
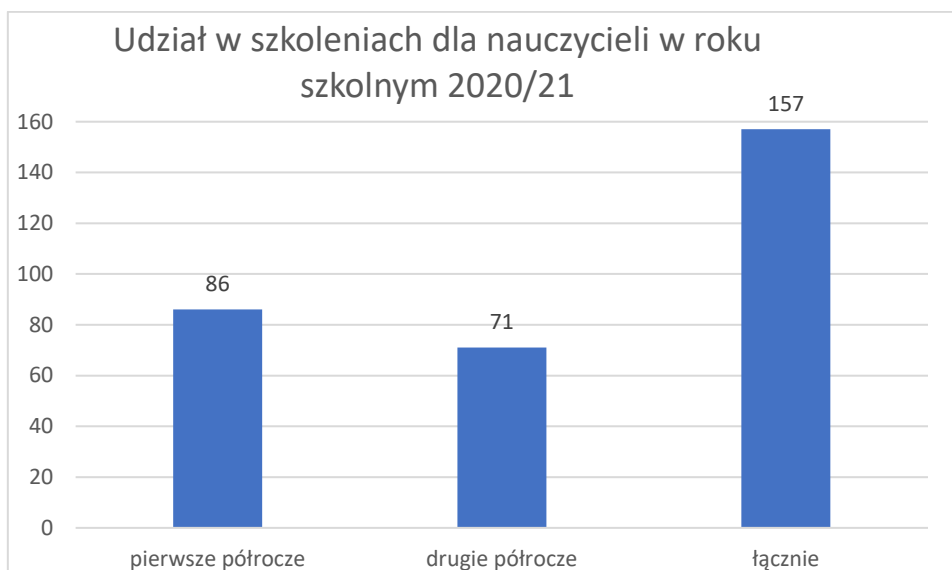
pierwsze szkolenia koncentrowały się na kompetencjach i narzędziach wykorzystywanych do prowadzenia nauki zdalnej. W marcu CJO przeprowadziło dwa warsztaty na temat dydaktyki języka sąsiada – „Nauka przez zabawę online i w klasie”, a w maju kolejne szkolenie pt. „Nauczanie zdalne inaczej – wirtualna wycieczka do muzeum”. Wszystkie trzy szkolenia miały na celu wyposażenie nauczycieli w praktyczne narzędzia do prowadzenia lekcji na platformach wirtualnych. W szkoleniach wzięło udział łącznie 25 nauczycieli.

Warsztaty organizowane przez Centrum Języków Obcych zostały ocenione przez uczestników. Ewaluacja miała na celu udoskonalenie i zaplanowanie nowych działań odpowiadających na potrzeby nauczycieli. Wyniki ewaluacji wskazują, że warsztaty spełniły oczekiwania nauczycieli. W ocenie warsztatów wzięło udział 12 nauczycieli. W skali od 1 („Zupełnie się nie zgadzam”) do 5 („Całkowicie się zgadzam”) nauczyciele mogli odnieść się do następujących wypowiedzi:

- Jestem zadowolony/a z treści warsztatów
- Jestem zadowolony/a z metod stosowanych przez prowadzącego warsztaty
- Dużo się nauczyłem / nauczyłam podczas warsztatów
- Poleciłbym / Poleciłabym warsztaty swoim kolegom i koleżankom.

Ponadto szkolenia oferowały inne regionalne instytucje, takie jak ODN Zielona Góra czy WOM Gorzów Wlkp. Poświęcone były one komunikacji międzykulturowej w kontekście polsko-niemieckim, motywacji, nauczaniu zdalnemu, ocenie dokonań uczniów oraz takim koncepcjom dydaktycznym jak praca projektowa i *flipped classroom*. W ramach dziesięciu szkoleń, z których większość odbyła się online, odnotowano łącznie 157 uczestnictw.

W ramach szkoleń RAA Brandenburg prowadziła od października 2021 kurs języka polskiego dla nauczycieli (2 godziny tygodniowo), w którym regularnie brało udział siedmioro nauczycieli.

CZĘŚĆ II: Rok szkolny 2021/22

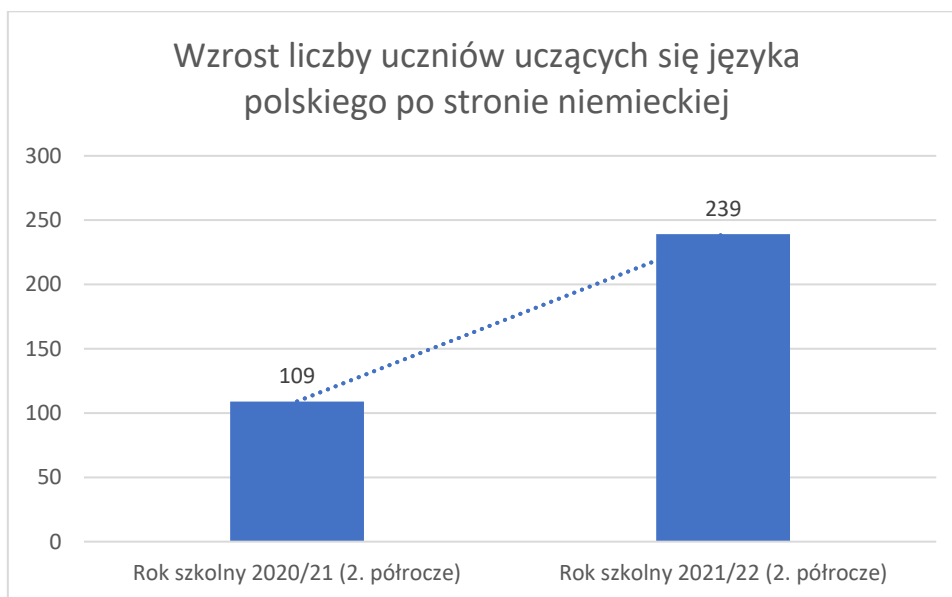
W roku szkolnym 2021/22 zespół CJO kontynuował swoją działalność w ramach patronatu naukowego. Podobnie jak w poprzednim roku szkolnym, zespół doradzał koordynatorkom projektu w zakresie planowania działań, ich realizacji i ewaluacji.

Zespół CJO zorganizował też kolejne szkolenia, na bieżąco gromadził dane dotyczące realizacji lekcji języka sąsiada, binacjonalnych spotkań i innych zajęć pozalekcyjnych. Zgodnie z założeniami uczniowie mieli możliwość dobrowolnej i anonimowej ewaluacji zajęć pozalekcyjnych. Za pomocą dwujęzycznych ankiet (patrz załącznik) mogli oni określić stopień zadowolenia z różnych aspektów ofert pozalekcyjnych. Oprócz podanych stwierdzeń, z którymi uczniowie mogli się w sposób gradualny zgodzić lub nie, mieli oni możliwość oceny kolejnych punktów poprzez udzielenie odpowiedzi na otwarte pytania. Dane te pozwoliły na analizę ilościową wybranych aspektów oferty.

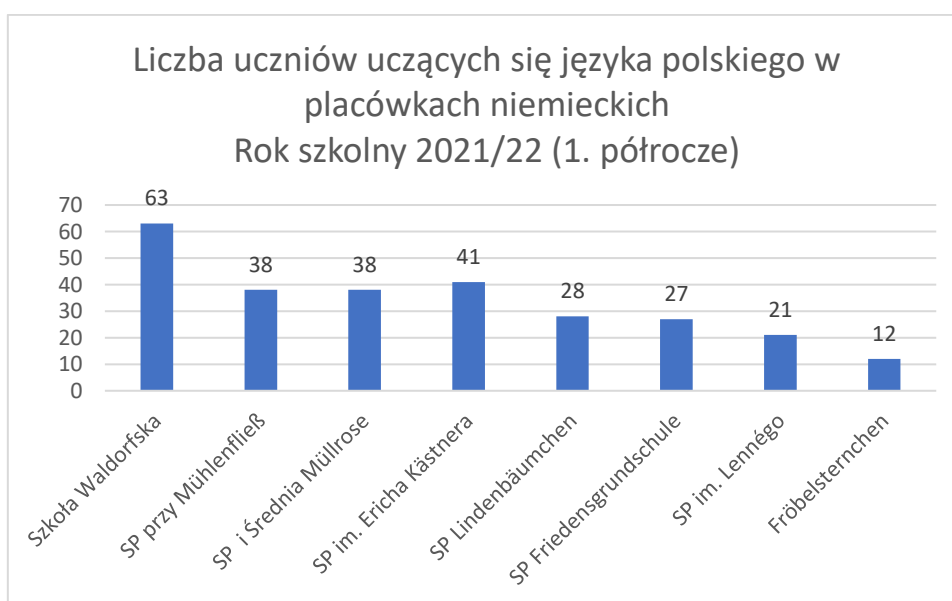
Ponadto przeprowadzono wywiady z nauczycielami ze szkół biorących udział w projekcie, co pozwoliło na przeprowadzenie analizy jakościowej projektu. W ramach wywiadów w połowie ustrukturyzowanych (patrz załącznik) nauczyciele mogli wyrazić swoje refleksje na temat nauczania języka sąsiada, działań metodyczno-dydaktycznych, motywacji uczniów, materiałów dydaktycznych, warunków pracy, integracji w instytucjach edukacyjnych, mogli także przedstawić swoje sugestie dotyczące przyszłości projektu. Udział w wywiadach był dobrowolny, wszystkie zebrane dane były traktowane jako poufne i zostały zaprezentowane w formie zanonimizowanej.

1. Lekcje języka sąsiada

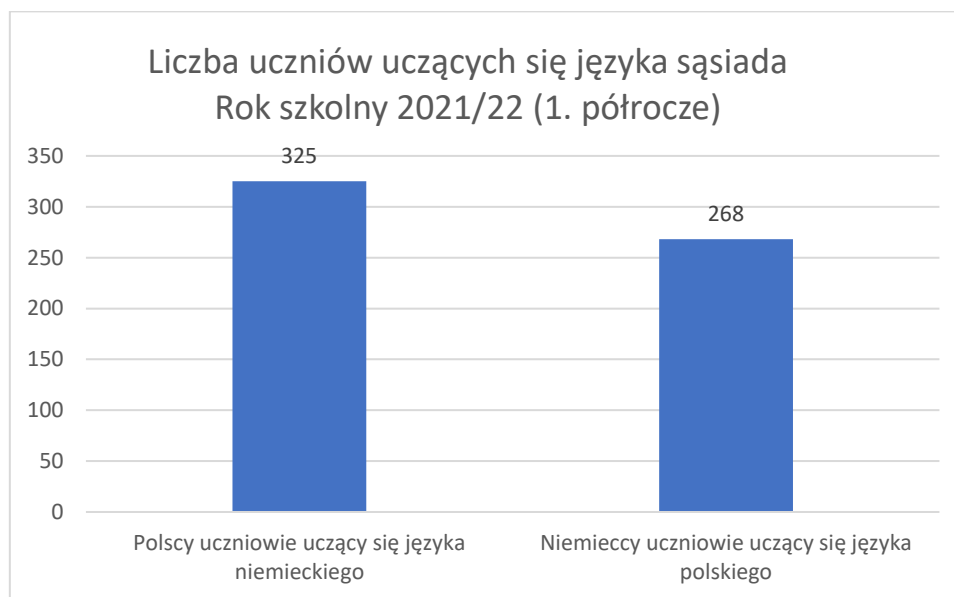
Imponująca zmiana w zakresie nauczania języka sąsiada nastąpiła po stronie frankfurckiej. W porównaniu z poprzednim rokiem szkolnym liczba szkół biorących udział w projekcie wzrosła o ponad 100%. O ile w roku szkolnym 2020/21 w projekcie uczestniczyły trzy szkoły, to w roku szkolnym 2021/22 już siedem szkół oraz świetlica. Do projektu włączyły się następujące placówki: Szkoła Podstawowa im. Ericha Kästnera, Szkoła Podstawowa Lindenbäumchen, Szkoła Podstawowa Friedensgrundschule, Szkoła Podstawowa im. Lennego jak i Świetlica Fröbelsternchen. Ponad dwukrotnie wzrosła też liczba uczniów. O ile w roku szkolnym 2020/21 języka polskiego po stronie niemieckiej uczyło się 109 uczniów, to w drugim półroczu 2021/22 było ich już 239.

Ten pozytywny rozwój był wynikiem intensywnej pracy promocyjnej ze strony koordynatorki projektu we frankfurckich szkołach podstawowych. Można przypuszczać, że informacje na temat pozytywnych wyników projektu „rozeszły się” po innych szkołach. Realizacja i zakotwiczenie takich projektów jak promocja języka sąsiada wymagają aktywnej reklamy, intensywnych działań public relations, dzięki którym cele i dotychczasowe rezultaty stają się widoczne dla potencjalnych uczestników. Łącznie w projekcie zatrudnionych było sześcioro nauczycieli języka polskiego, o troje więcej niż w roku poprzednim. Warto wspomnieć, że zatrudnienie odpowiedniej kadry nauczycielskiej wymagało wiele wysiłku ze strony organizatorów.

Po stronie polskiej liczba szkół uczestniczących w projekcie nie zmieniła się. W lekcjach języka niemieckiego w pięciu publicznych szkołach brało udział łącznie 325 uczniów. Lekcje te były obowiązkowe we wszystkich 5 i 6 klasach. Liczba uczniów w stosunku do poprzedniego roku zmniejszyła się z 416 do 325, ponieważ „podwójny rocznik” opuścił projekt (patrz przypis 2).

W pierwszym półroczu roku szkolnego 2021/22 uczyło się łącznie 593 uczniów języka sąsiada w wymiarze dwóch godzin tygodniowo. W drugim półroczu roku szkolnego 2021/22 było ich łącznie 566, 239 po stronie niemieckiej i 327 po stronie polskiej. To imponujący wynik, nawet w świetle docelowej liczby 760 uczniów, zważywszy na fakt, że wielu z nich zetknęło się z językiem sąsiada poza klasą także w ramach dodatkowych zajęć, takich jak warsztaty, spotkania czy wycieczki.

Jeśli chodzi o format zajęć, stosunek lekcji stacjonarnych do lekcji zdalnych zmienił się diametralnie. Z ogólnej liczby 20 kótek języka polskiego w pierwszym półroczu roku szkolnego 2021/22, 15 odbyło się w trybie stacjonarnym, a tylko pięć przeprowadzono w formie mieszanej – stacjonarnej i zdalnej. Podobna proporcja utrzymywała się w drugim półroczu.

Po stronie polskiej wszystkie lekcje języka niemieckiego w pierwszym półroczu roku szkolnego 2021/22 odbywały się już w trybie stacjonarnym. Taka forma nauczania utrzymała się do końca roku szkolnego.

2. Pozalekcyjne oferty binacjonalne – spotkania, warsztaty, wycieczki

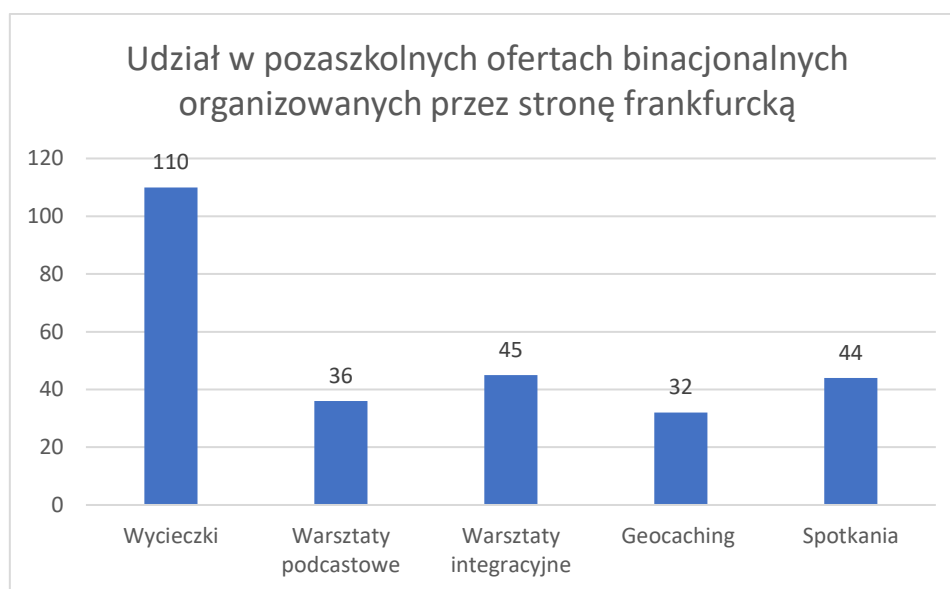
Spotkania są wyróżnikiem i konstytutywnym elementem nauczania języka sąsiada. Warunki do organizowania wspólnych zajęć dla uczniów polskich i niemieckich były teraz korzystniejsze niż w poprzednim roku szkolnym, ale nie należy zapominać, że przepisy związane z pandemią, takie jak zachowanie dystansu czy noszenie masek, nadal częściowo ograniczały swobodne interakcje.

W roku szkolnym 2021/22 odbyły się trzy całonocne wycieczki, w których uczestniczyło łącznie 110 uczniów z Polski i z Niemiec.

Ponadto odbył się cykl warsztatów podcastowych (4) we współpracy z RAA Brandenburg, Radiem Słubfurt i MehrGenerationenHaus Mikado (36 uczestnictw). W każdym z tych czterech warsztatów wzięło udział dziewięcioro uczniów, czworo ze Słubic i pięcioro z Frankfurtu nad Odrą (36 uczestnictw).³

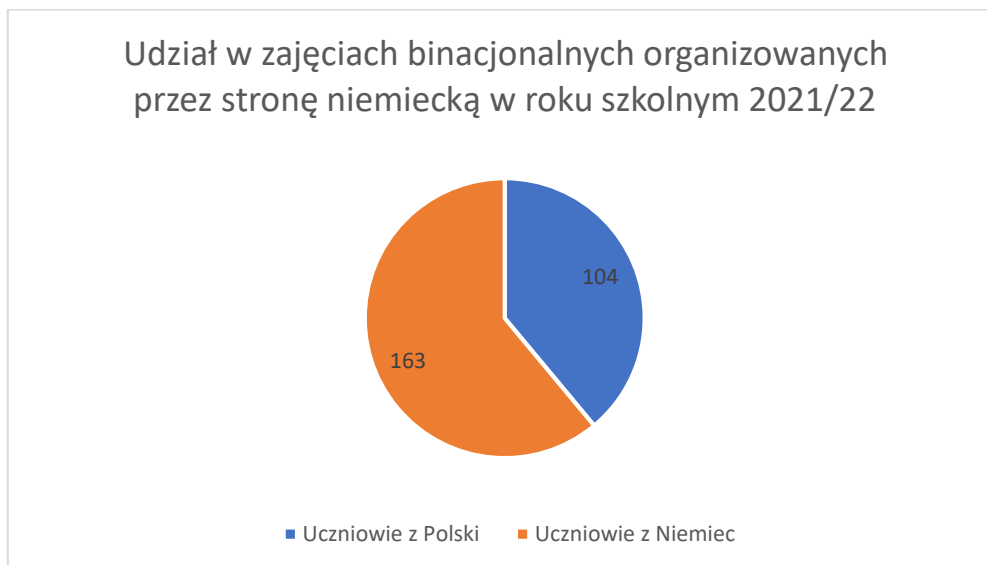
Poza tym w ofercie MehrGenerationenHaus Mikado znalazło się pięć warsztatów integracyjnych, w każdym z nich wzięło udział 9 osób (45 uczestnictw), a także 3 z geocachingu, w których wzięło udział po 11 osób (32 uczestnictwa).

Oprócz tego odbyły się dwa spotkania w szkole podstawowej w Groß Lindow, w których odnotowano 44 uczestnictwa.

³ Analizując powyższe dane liczbowe należy mieć na uwadze, że liczba udziałów (uczestnictw) nie zawsze jest tożsama z liczbą uczestników w serii wydarzeń. Te same osoby mogły brać udział w kilku kolejnych zajęciach pozalekcyjnych. W takim przypadku liczba uczestnictw jest wyższa od łącznej liczby osób obecnych na zajęciach.

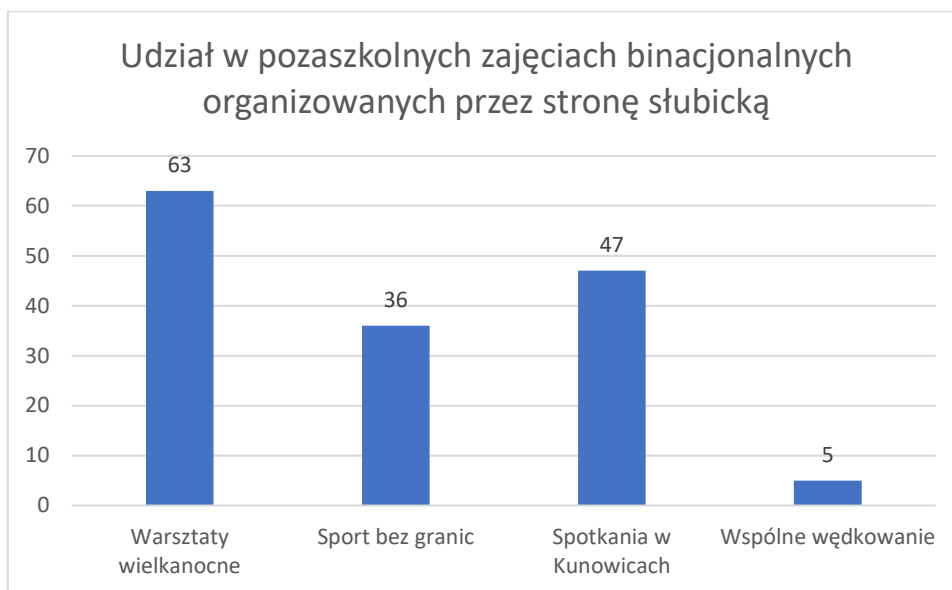
Łącznie w organizowanych przez stronę frankfurcką zajęciach binacjonalnych w roku szkolnym 2021/22 odnotowano 267 uczestnictw (163 ze strony niemieckiej i 104 ze strony polskiej).

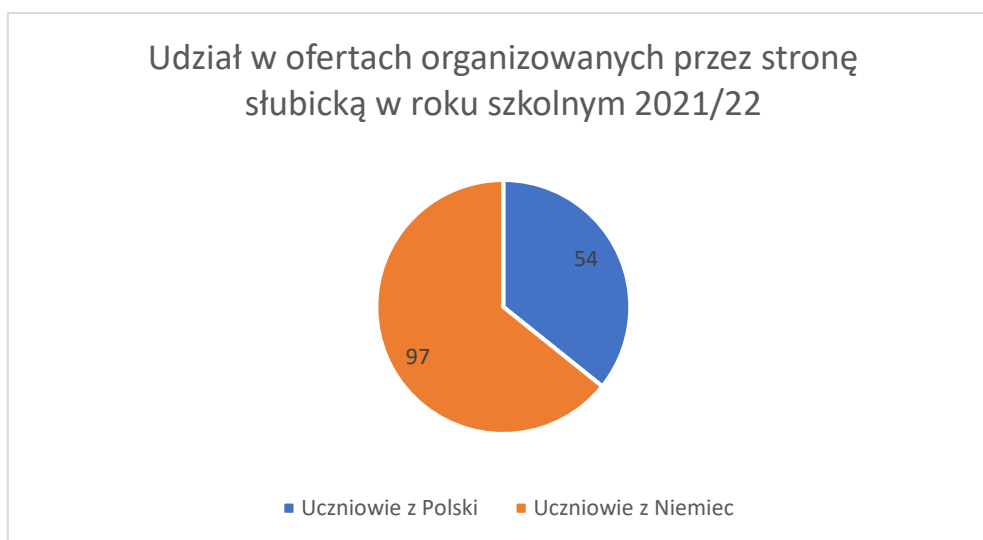
Strona ślubicka zorganizowała w roku szkolnym 2021/22 cztery wydarzenia binacjonalne. Przeprowadzono dwie imprezy pt. „Sport bez granic”, raz w Słubicach (18 uczestników) i raz w Fürstenwalde (18 uczestników), spotkanie polskich i niemieckich uczniów z Groß Lindow w szkole w Kunowicach (16 uczestników), wizytę 31 niemieckich uczniów na zakończenie roku szkolnego w Kunowicach⁴, trzy warsztaty dotyczące tradycji wielkanocnych (63 uczestników), a także spotkanie pt. „Wspólne wędkowanie – razem nie tylko nauka”⁵.

⁴ Na tej imprezie nie sporządzono listy dzieci uczestniczących z Polski.

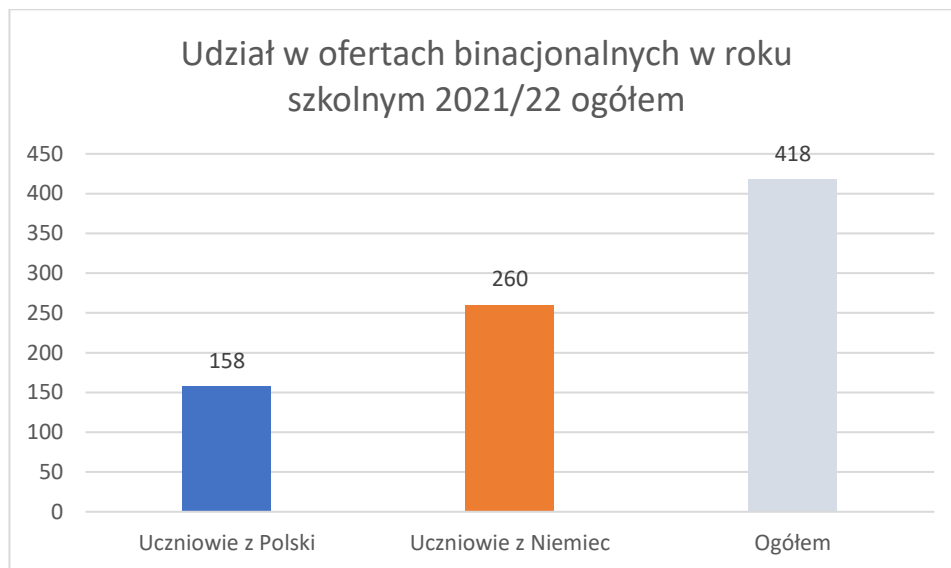
⁵ Podczas tego wydarzenia nie odnotowano liczby uczestników z Niemiec.

łącznie w ofertach organizowanych przez stronę słubicką w pierwszym półroczu roku szkolnego 2021/22 odnotowano 151 uczestnictw, 54 ze strony polskiej i 97 ze strony niemieckiej. Uwzględniono tu wszystkie obecności zgodnie z listami obecności (patrz przypisy 4 i 5).

W sumie w ofertach binacjonalnych odnotowano 418 uczestnictw, w tym 158 ze strony polskiej i 260 ze strony niemieckiej.

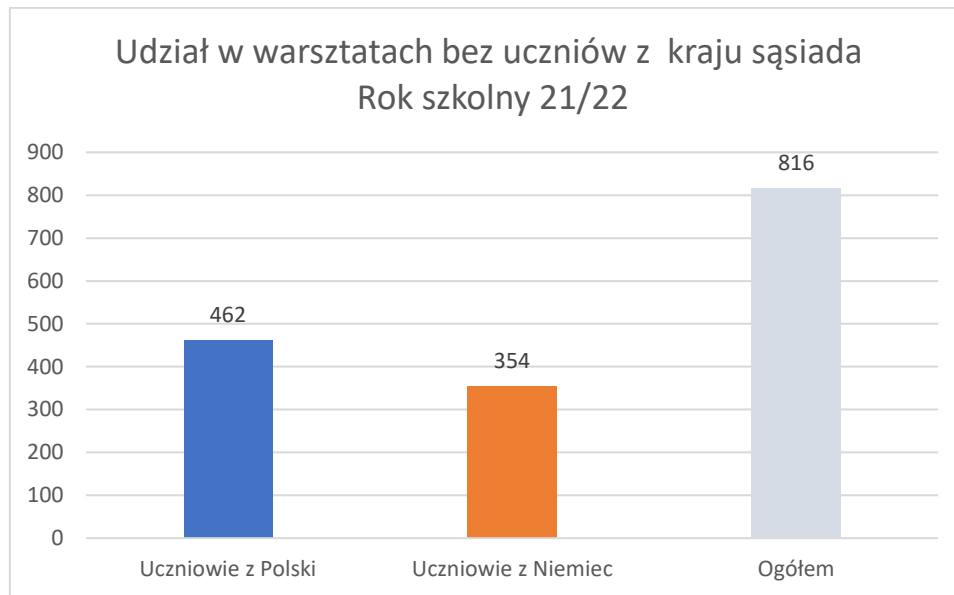
W zakresie organizacji spotkań projekt ma jeszcze potencjał rozwojowy. Po zniesieniu ograniczeń pandemicznych można i wręcz należałoby rozszerzyć ofertę wydarzeń dwunarodowych. Fakt, że udało się już zdobyć doświadczenie w zakresie organizacji spotkań i nawiązano kontakty z potencjalnymi współorganizatorami wydarzeń przemawia za tym, że może się to udać w przyszłości. Przykładem dobrej współpracy jest partnerstwo szkół z Kunowice i Groß Lindow, które przodują w organizowaniu wymiany.

3. Zajęcia pozalekcyjne bez udziału uczniów z kraju sąsiada – warsztaty

Zajęcia pozalekcyjne, które odbywały się bez udziału uczniów z kraju sąsiada, miały na celu rozwijanie umiejętności językowych w formie zabawy, poszerzanie wiedzy o kulturze i życiu społecznym w kraju języka docelowego. Były one częściowo oferowane jako substytut spotkań, które nie mogły odbyć się z powodu pandemii. Obejmowały one szeroki zakres tematów, począwszy od tradycji bożonarodzeniowych i wielkanocnych, świąt narodowych poprzez muzykę, ochronę środowiska, zwyczaje żywieniowe aż po zajęcia sportowe. Warsztaty były realizowane zarówno przez nauczycieli, jak i we współpracy z innymi instytucjami, takimi jak Słubfurt e.V., MehrGenerationenHaus Mikado czy Polen Mobil⁶.

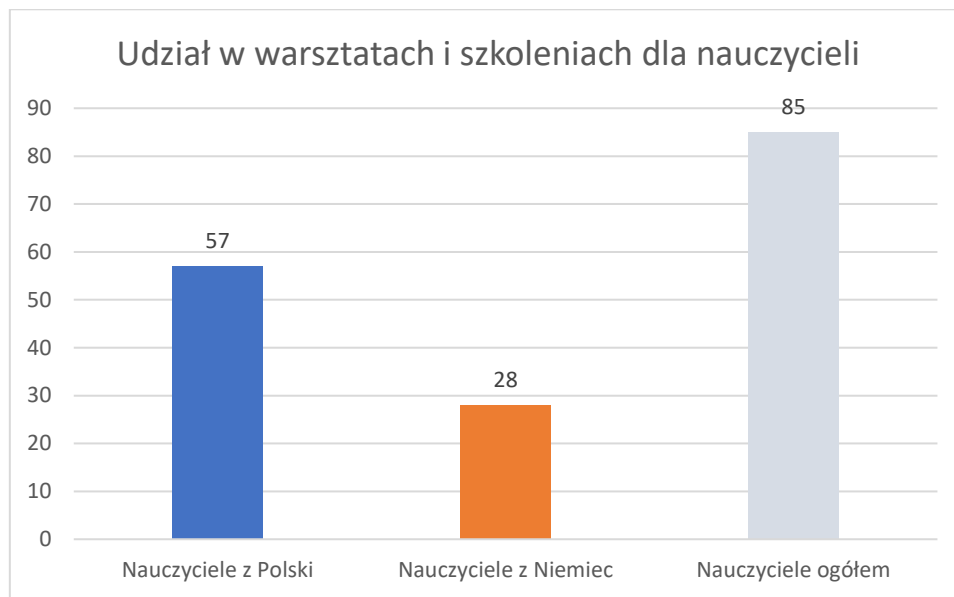
We wszystkich tego typu ofertach odnotowano łącznie 816 uczestnictw, z czego 354 ze strony niemieckiej i 462 ze strony polskiej. Warsztaty miały zróżnicowany czas trwania – po stronie polskiej trwały przeważnie 45 minut, po stronie niemieckiej – 90.

⁶ Polen Mobil to projekt Instytutu Polskiego w Niemczech, w którym zespół animatorów językowych i ekspertów ds. Polski odwiedza na zaproszenie niemiecką szkołę. Celem jest wzbudzenie wśród uczniów i nauczycieli zainteresowania Polską, a konkretnie dostarczenie uczniom i nauczycielom wiedzy z zakresu historii, kultury i polityki, którą można później wykorzystać w na lekcjach języka polskiego. Zajęcia odbywają się często w formie zabawy. Por. <https://www.poleninderschule.de/polenmobil/> (08.06.2022)

4. Szkolenia dla nauczycieli

W roku szkolnym 2021/22 zapotrzebowanie na doskonalenie zawodowe było niższe niż w roku ubiegłym. Nauczyciele z obu stron Odry mieli możliwość udziału w dwóch warsztatach zorganizowanych przez Centrum Języków Obcych pt. „Nauka w tandemie” oraz „Podstawy akwizycji językowej”. Ponadto przeprowadzono kolejne szkolenia obejmujące takie tematy jak: „Tandem”, „Animacja językowa”, „Nauczanie języka niemieckiego jako drugiego w szkołach podstawowych”, „Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi na lekcjach z języka obcego”, „Integracja dzieci migrantów i ich rodzin w szkołach, ośrodkach opieki pozaszkolnej i przedszkolach” oraz „Nawiązywanie partnerstwa szkół, wspieranie i finansowanie wspólnych projektów ze środków Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży”. W 9 szkoleniach odnotowano 85 uczestnictw.

5. Perspektywa uczniów

Największą grupę uczestników w projekcie stanowią uczniowie, którzy są jednocześnie najważniejszym punktem odniesienia dla wszystkich działań. Z tego względu ewaluacja projektu powinna koniecznie uwzględnić perspektywę uczniów (ich wrażenia, zadowolenie z konkretnych działań itd.). W tym celu opracowano dwujęzyczne ankiety, które uczniowie wypełniali na zakończenie zajęć.

Na arkuszu A4 uczniowie mieli możliwość zaznaczenia stopnia swojej zgody z następującymi stwierdzeniami:

- Jestem zadowolony/zadowolona z zajęć
- Na zajęciach dużo się nauczyłem/nauczyłam
- Uważam, że takie zajęcia są ważne w naszej szkole
- Poleciłbym/ poleciałabym innym uczniom udział w takich zajęciach.

Do określenia stopnia zadowolenia uczniowie mieli do dyspozycji 6-punktową skalę, która została przedstawiona graficznie w postaci emotikonów (buziek): od trzech uśmiechniętych buziek (☺☺☺), które oznaczały największą zgodę, do trzech smutnych (☹☹☹), które były równoznaczne z brakiem jakiegokolwiek zgody (kwestionariusze patrz załącznik).

Odpowiedzi miały dać ankietującym informacje o tym, jak dana propozycja zajęć była postrzegana przez uczniów (pkt 1 i 4), czy uczniowie czegoś się nauczyli (pkt 2), czy chcieliby, aby takie oferty były uzupełnieniem lekcji w szkole (pkt 3). Ponadto, uczniowie mogli w trzech innych punktach kwestionariusza skonkretyzować, wyjaśnić lub uzasadnić swoją ocenę względnie odnieść się do kwestii, które były dla nich ważne w związku z zajęciami lub samą ankietą, ale tam nie zostały poruszone.

Ewaluacji poddano łącznie 13 zajęć pozalekcyjnych i zgromadzono 152 ankiety. Wyniki ewaluacji przeprowadzonej wśród uczniów zostały przedstawione poniżej. W cytowanych wypowiedziach zachowano oryginalną pisownię. W nawiasach kwadratowych podano tłumaczenie wypowiedzi na język polski lub niemiecki.

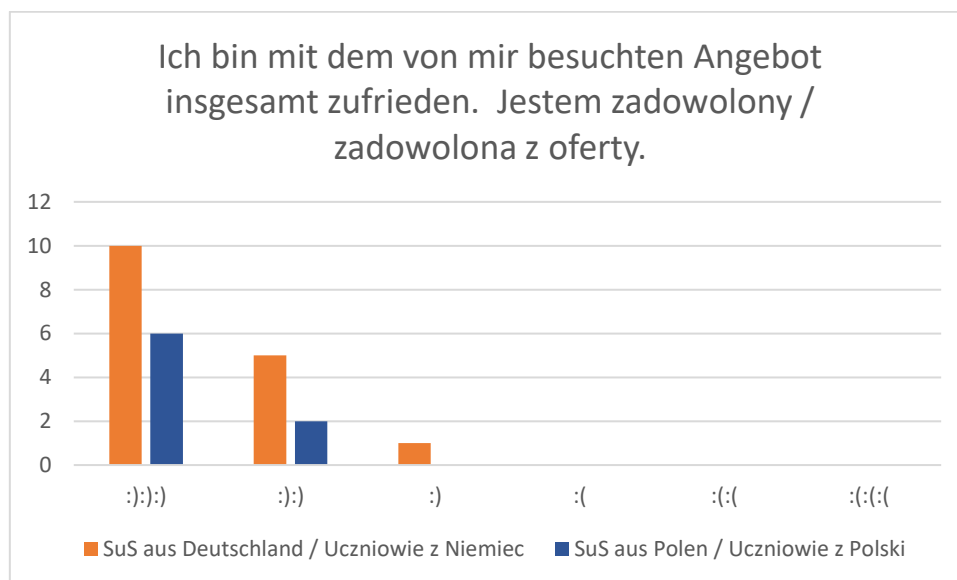
5.1. Binacionalne zajęcia pozalekcyjne

Kategoria binacionalnych zajęć pozalekcyjnych obejmuje wszystkie wydarzenia, w których jednocześnie uczestniczyli uczniowie z Polski i z Niemiec. W przypadku projektu „Język sąsiada w Dwumieście” jest to najważniejsza forma praktycznej nauki poza klasą, gdzie nawiązuje się kontakt z uczniami z kraju sąsiada i ćwiczy autentyczną komunikację międzykulturową. Jak już wspomniano w kilku miejscach niniejszego raportu, sytuacja pandemiczna w znacznym stopniu uniemożliwiła realizację tego podstawowego elementu projektu.

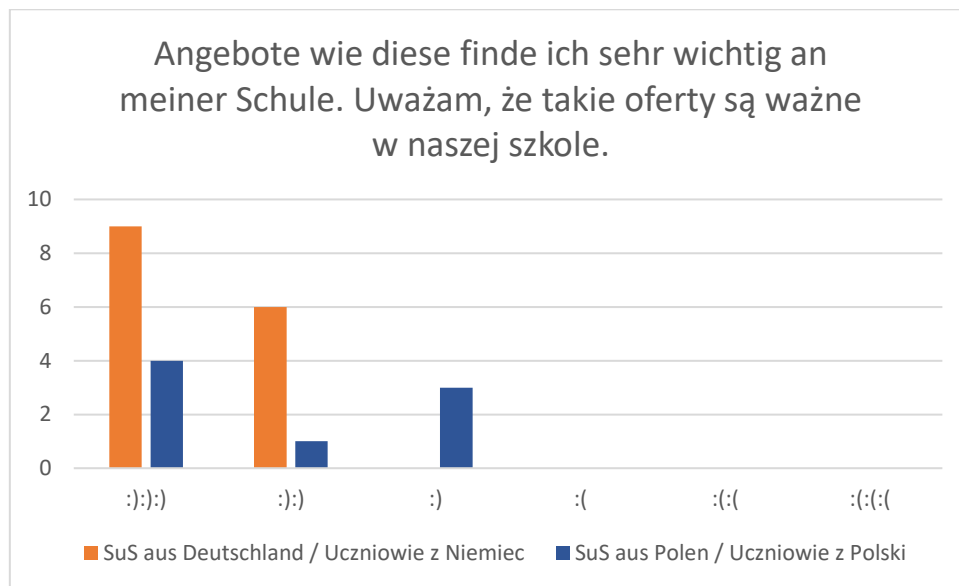
Bardzo dobrze ocenione zostały wycieczki, których celem była wspólna wizyta w atrakcyjnym dla uczniów miejscu w regionie.

5.1.1. Wycieczka do Extavium w Poczdamie

W wycieczce do Extavium w Poczdamie w dniu 7 października 2021 r. wzięło udział 20 polskich i 20 niemieckich uczniów z klas 6 do 8. Zebrano 26 ankiet, z czego 16 zostało wypełnionych przez uczniów niemieckich, a 10 przez polskich. Udział w ankiecie był dobrowolny i anonimowy. Wszyscy ankietowani uczestnicy byli zadowoleni z oferty.

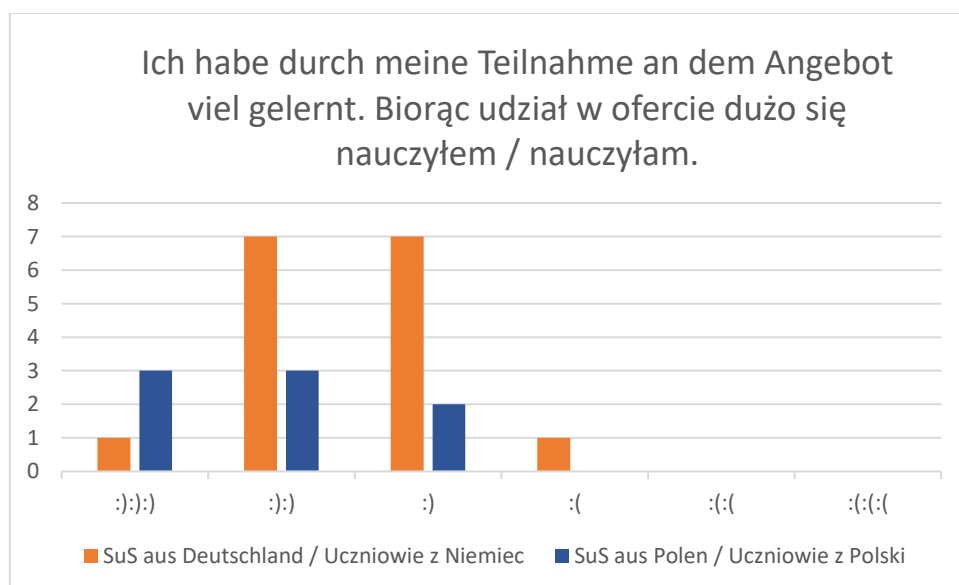

Wszyscy też zgodnie stwierdzili, że taka oferta zajęć jest ważna.

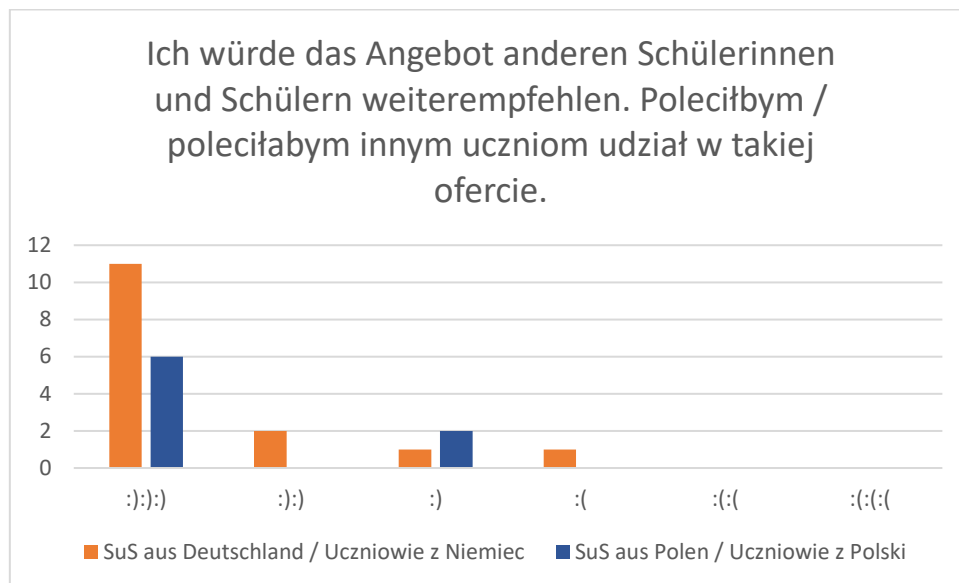

Większość ankietowanych uznała, że dużo się nauczyła podczas wycieczki, przy czym większość uczniów niemieckich wybrała poziom zadowolenia z dwiema i jedną buźką (niższy poziom zadowolenia), a większość uczniów polskich z trzema i dwoma buźkami (wyższy poziom zadowolenia).

Fakt, że poziom zgody ze stwierdzeniem „Dzięki udziałowi w ofercie dużo się nauczyłem” był niższy niż przy pozostałych pozycjach ankiety, można tłumaczyć tym, że zajęcia pozaszkolne nie są w pierwszej linii postrzegane przez uczniów jako formaty nauczania i uczenia się.

Poza jedną osobą, większość respondentów poleciłaby tę ofertę swoim kolegom i koleżankom ze szkoły.

Odpowiedzi uczniów na pytania otwarte ujawniają kolejne aspekty wspólnej wycieczki, które im się szczególnie podobały. Uczniom podobała się wizyta w Extavium i poszczególne eksperymenty. Wyrażono to jednoznacznie w 13 z 16 wypowiedzi, np.: „Mir hat das Extavium sehr gut gefallen!“ [Bardzo podobało mi się Extavium!], „Mir hat das Schleimmachen Spaß gemacht.“ [Podobała mi się produkcja błota.] czy „Der Stromschlag“ [Porażenie prądem].

Podróż autobusem (8 wzmianek) zajęła drugie miejsce wśród aspektów, które szczególnie podobały się uczniom podczas wycieczki. Wydaje się, że doświadczenie wspólnoty po długim okresie izolacji i braku wspólnych aktywności było odbierane przez uczniów jako szczególnie ważne: „Ich fand es toll, mit dem Bus zu fahren und als wir essen waren.“ [Było super, kiedy jechaliśmy autobusem i jak poszliśmy jeść.] W tej wypowiedzi pojawia się kolejna najczęściej wymieniana aktywność, która sprawiała uczniom szczególną przyjemność – wspólne spożywanie posiłku (4 wzmianki). W dwóch wypowiedziach odnajdujemy inny aspekt społeczny – poznanie uczniów z drugiej strony Odry i wspólne spędzanie czasu: „Dass man neue Leute kennenlernen konnte und keine Schule hatte.“ [Że można było poznać nowych ludzi i nie mieliśmy szkoły], „Es hat Spaß mit den polnischen Kindern gemacht (...)" [Fajnie było z polskimi dziećmi (...)].

Z odpowiedzi na pytania otwarte wynika, że uczniowie dostrzegają i doceniają wymiar społeczny wyjazdu, na który składa się wspólne podróżowanie, wspólne jedzenie czy poznawanie nowych ludzi.

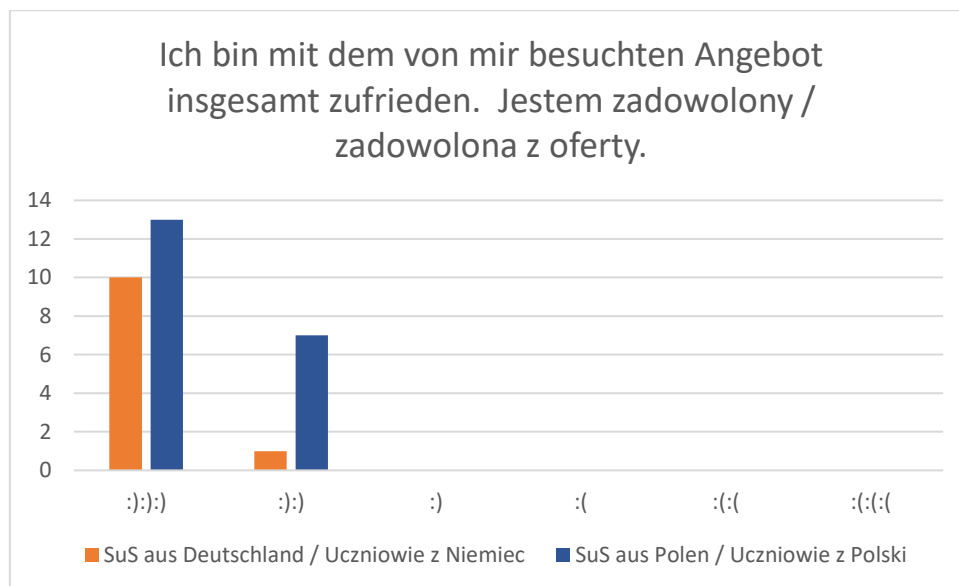
Jako zbyt małą oceniono liczbę eksperymentów, których uczniowie chcieliby mieć więcej (3 wzmianki): „Doświadczeń mogłoby być więcej”. Problemem okazały się ponadto bariery językowe (3 wzmianki). Dwojgu uczestnikom nie podobało się to, że oprowadzanie odbywało się w języku niemieckim, dla jednej osoby wyzwaniem była konieczność komunikowania się z polskimi uczestnikami po polsku. W kolejnej wypowiedzi wskazano na nieporozumienia między uczniami niemieckimi i polskimi, w innej na niezadowolenie z nadzoru podczas wycieczki.

Niemniej jednak wypowiedzi w ostatnim pytaniu otwartym „To chciałbym / chciałabym jeszcze powiedzieć” potwierdzają zadowolenie uczestników z wydarzenia. W 12 z 18 wypowiedzi wyrażono chęć powtórzenia wycieczki lub potwierdzono szczególne zadowolenie. Oto dwa niemieckie i dwa polskie przykłady: „Es hat Spaß gemacht.“ [Było fajnie.], „Ich freue mich aufs nächste Mal.“ [Cieszę się już na następny raz.], „Było bardzo świetnie, ze zniecierpliwieniem czekam na następne warsztaty”, „Było super”.

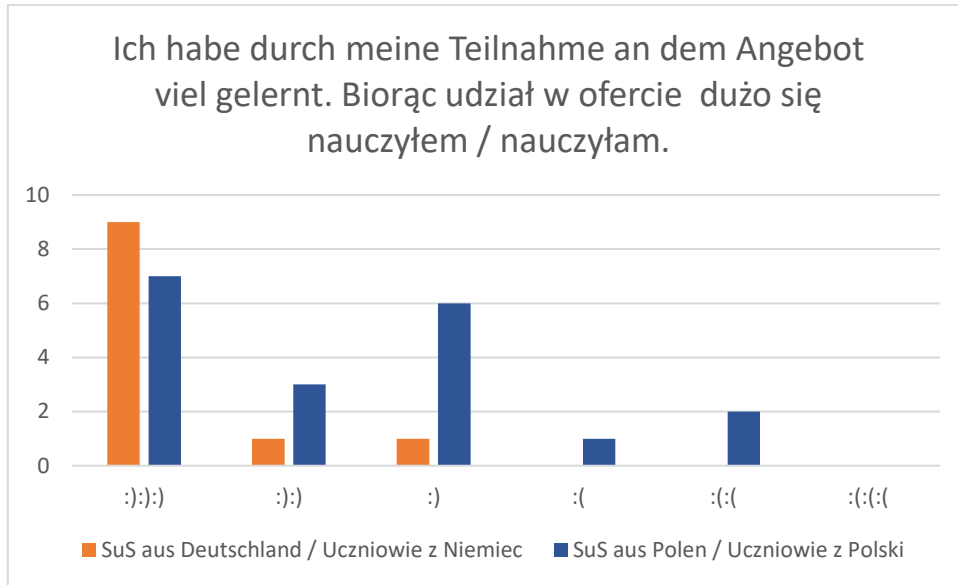
5.1.2. Wycieczka do fabryki czekolady

W drugim półroczu roku szkolnego 2021/22 zorganizowano kolejną regionalną wycieczkę do fabryki czekolady (Schokoladenland der Confiserie Felicitas GmbH Hornow), w której wzięło udział 38 uczniów, 18 z Polski i 20 z Niemiec. W ankiecie wzięło udział 20 uczniów z Niemiec i 11 z Polski.

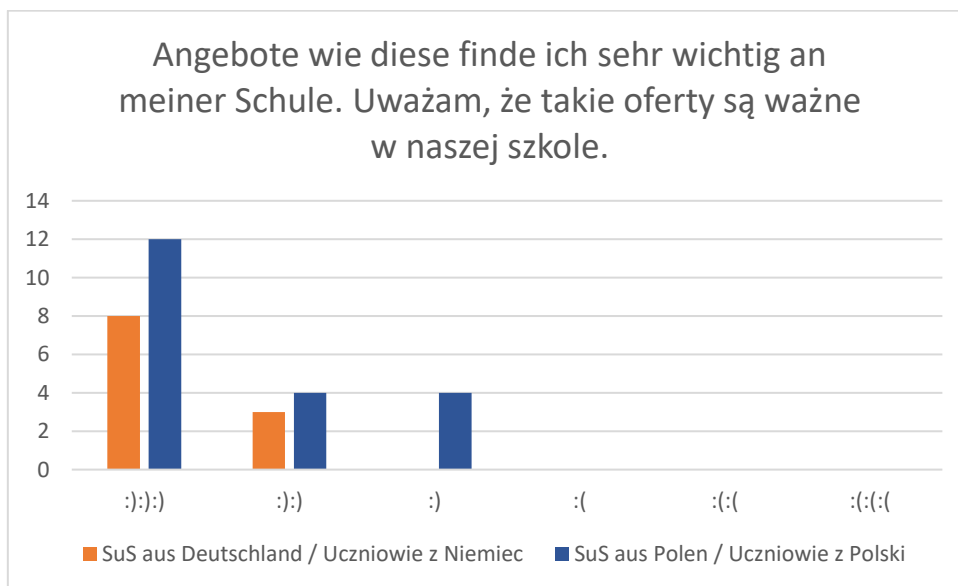
Wszyscy ankietowani byli zadowoleni z wycieczki.

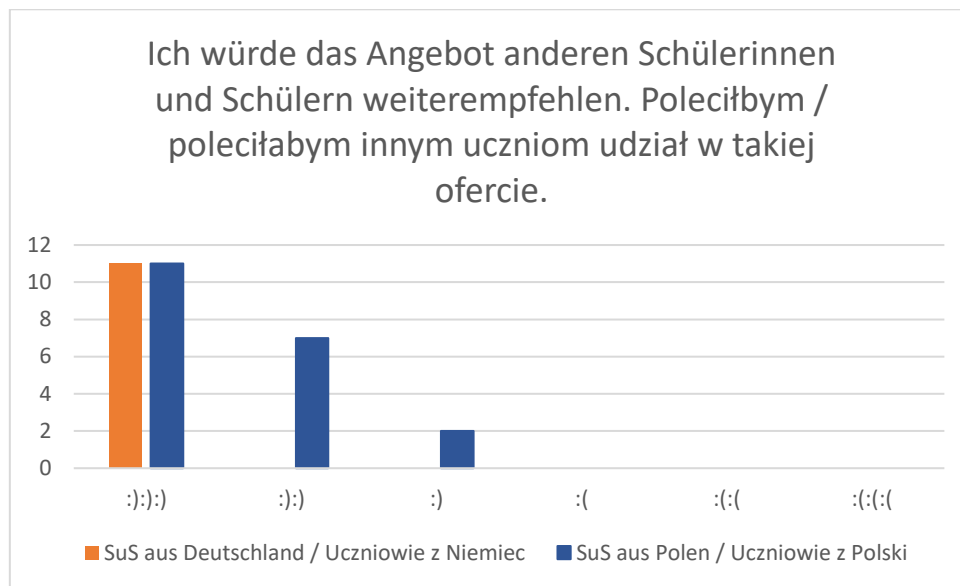

W pozycji „Biorąc udział w ofercie dużo się nauczyłem/nauczyłam” ocena była lepsza wśród niemieckich uczestników. Powodem tego może być różnica wieku. Ze strony niemieckiej udział wzięły młodsze dzieci, z 3 i 4 klasy, a ze Słubic byli to uczniowie z klas 5, 6 i 7.

Z pozostałymi dwoma stwierdzeniami zgodzili się wszyscy uczniowie – uważają oni, że oferty tego typu są dla nich ważne i wszyscy poleciliby tę ofertę innym uczniom.

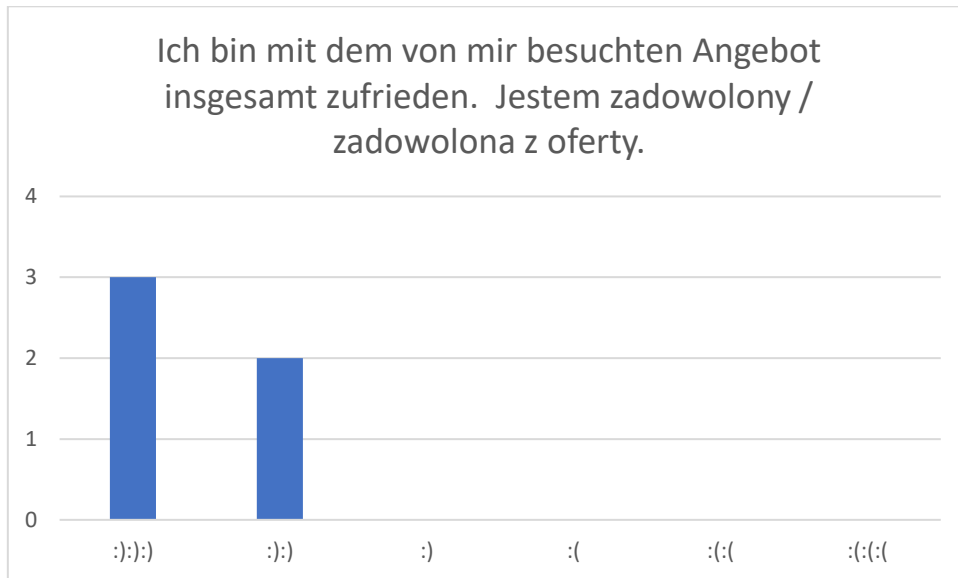
W odpowiedziach na pytania otwarte wszyscy ankietowani wskazali na treść warsztatów w fabryce czekolady. Szczególnie podobała im się możliwość poznania tajników produkcji czekolady, samodzielnego przygotowania wyrobów czekoladowych oraz pieczenia pizzy. Bardzo pozytywne wrażenie potwierdzają komentarze podsumowujące w punkcie „To chciałbym / chciałabym jeszcze powiedzieć.” (9 wzmianek), np. „Chciałabym jeszcze kiedyś pojechać na podobne warsztaty.”, „Chcę wrócić”.

Fakt, że w odpowiedziach na pytania otwarte nie pojawiły się stwierdzenia, które bezpośrednio odnosiłyby się do polsko-niemieckiego lub językowego kontekstu wycieczki, może świadczyć o tym, że imprezy dwunarodowe postrzegane są jako „normalne”, tzn., że obecność współuczestników z drugiej strony Odry nie jest już postrzegana przez uczniów jako coś wyjątkowego.

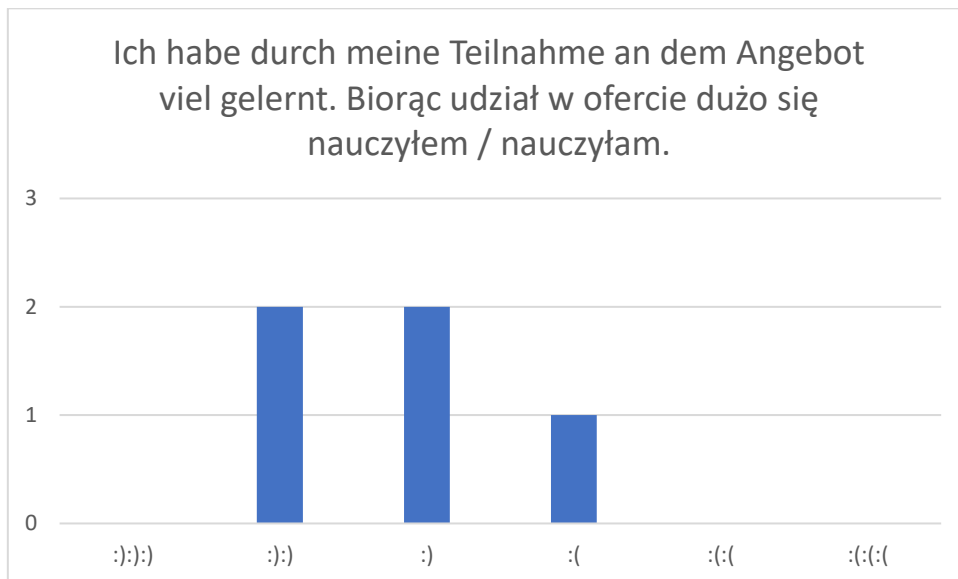
5.1.3. Święto Latawca w Groß Lindow

Innym rodzajem binacjonalnych spotkań były wizyty dzieci w szkołach partnerskich. Sześcioro uczniów ze Szkoły Podstawowej w Kunowicach złożyło taką wizytę swoim niemieckim partnerom w Groß Lindow z okazji Święta Latawca. Polscy uczniowie mieli okazję poznać szkołę partnerską.

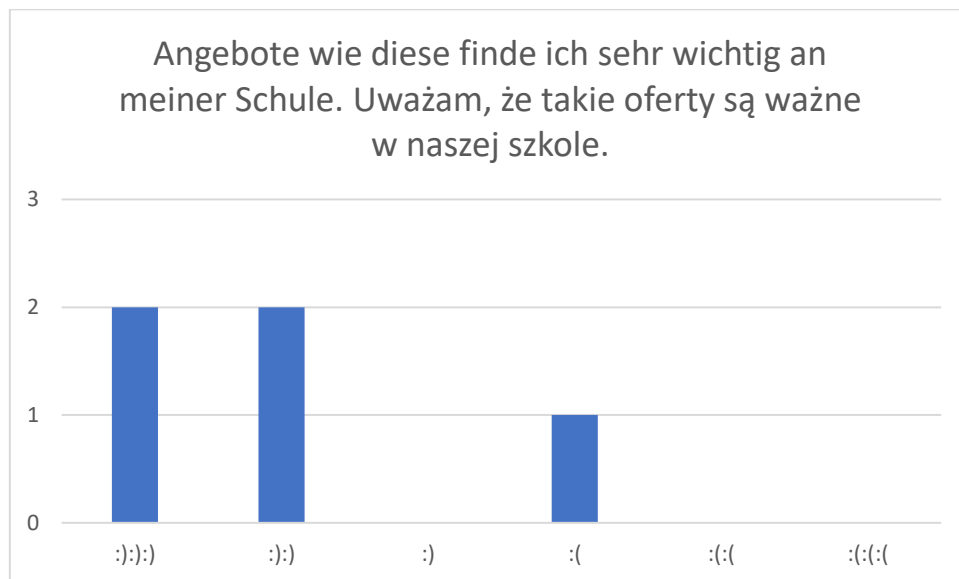
W ankiecie dotyczącej tego wydarzenia wzięło udział pięcioro polskich uczniów. Wszyscy uczniowie byli zadowoleni z wizyty.

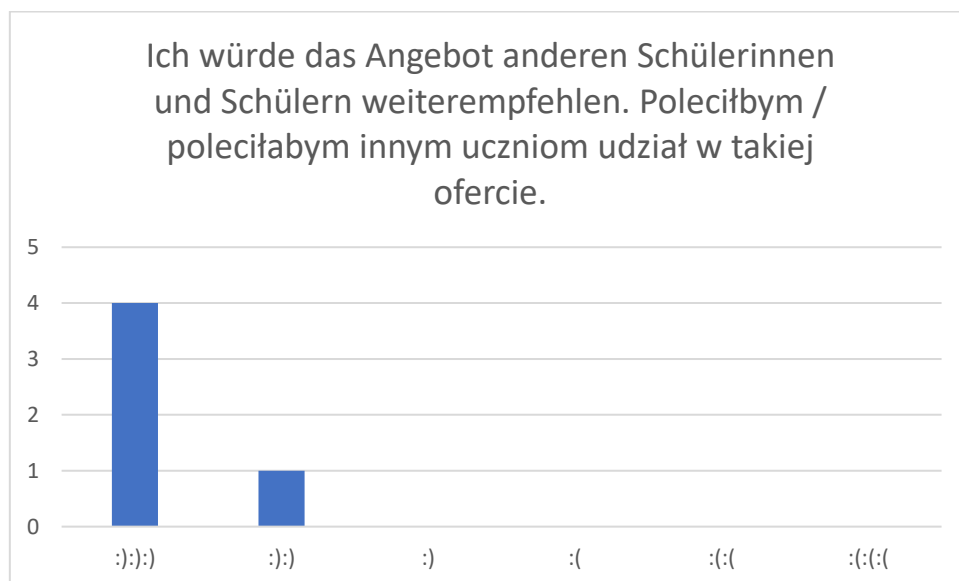
Podobnie jak w przypadku ewaluacji innych wydarzeń wizyta w Groß Lindow nie była postrzegana przez uczniów jako wydarzenie, podczas którego przede wszystkim można się dużo nauczyć.

Poza jedną osobą ankietowani uczniowie uznają takie oferty za ważne w swojej szkole.

Wszyscy ankietowani poleciliby takie spotkanie innym uczniom.

Uczestnikom bardzo podobało się puszczenie latawców (3), przyjęcie (3) i zwiedzanie szkoły (3). Interującym jest fakt, że uczniom brakowało aktywnego uczestnictwa w lekcjach z uczniami niemieckimi (3 wzmianki), np.: „Chciałabym powtórzyć takie warsztaty, tyle że z czynnym udziałem w zajęciach”.

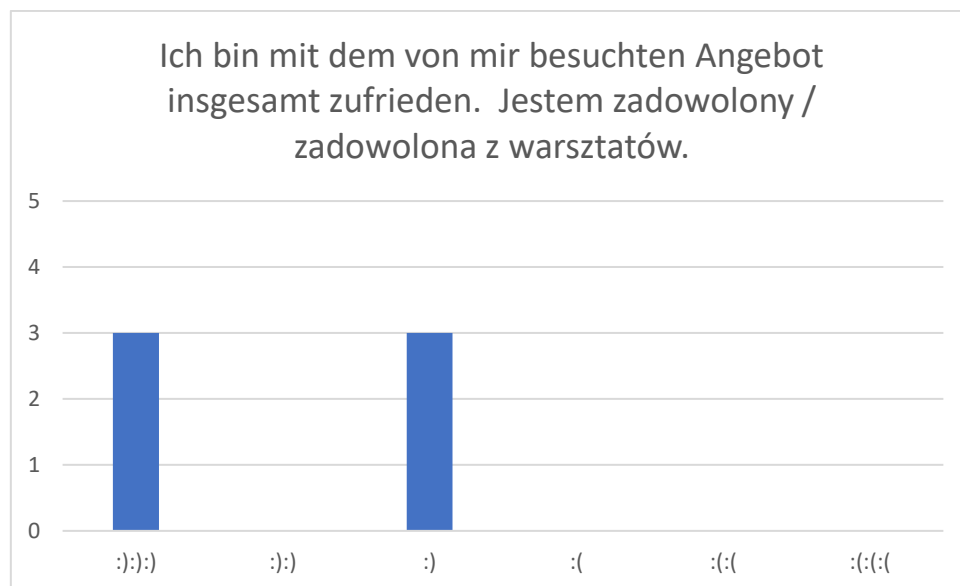
Również w tej ankiecie wypowiedzi w punkcie „To chciałbym / chciałabym jeszcze powiedzieć” potwierdzają pozytywne wrażenia wśród uczniów: „Było bardzo fajnie tam pojechać i zobaczyć

ich szkołę i jak się uczą.”, „Było bardzo fajnie – polecam.”, „Mogłyby być częściej takie wycieczki”.

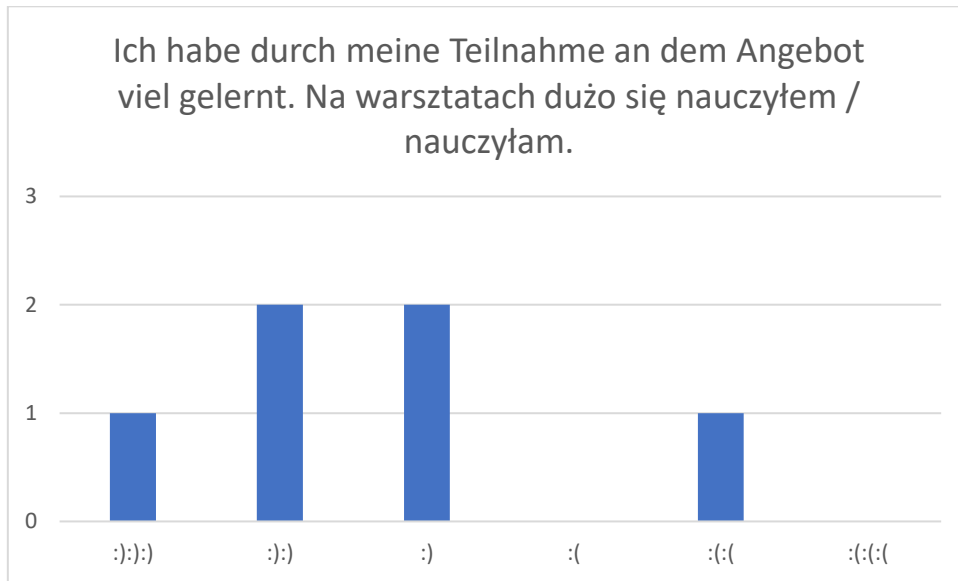
5.1.4. Warsztaty integracyjne

Kolejną formą spotkania uczniów z Polski i z Niemiec były dwujęzyczne warsztaty integracyjne prowadzone przez lokalną instytucję edukacyjną. Podstawą tych zajęć była animacja językowa i doświadczenie wspólnoty podczas aktywności w klasie i na świeżym powietrzu. W cyklu warsztatów wzięło udział czworo polskich i pięcioro niemieckich uczniów. Troje polskich i troje niemieckich uczniów wzięło udział w ankiecie.

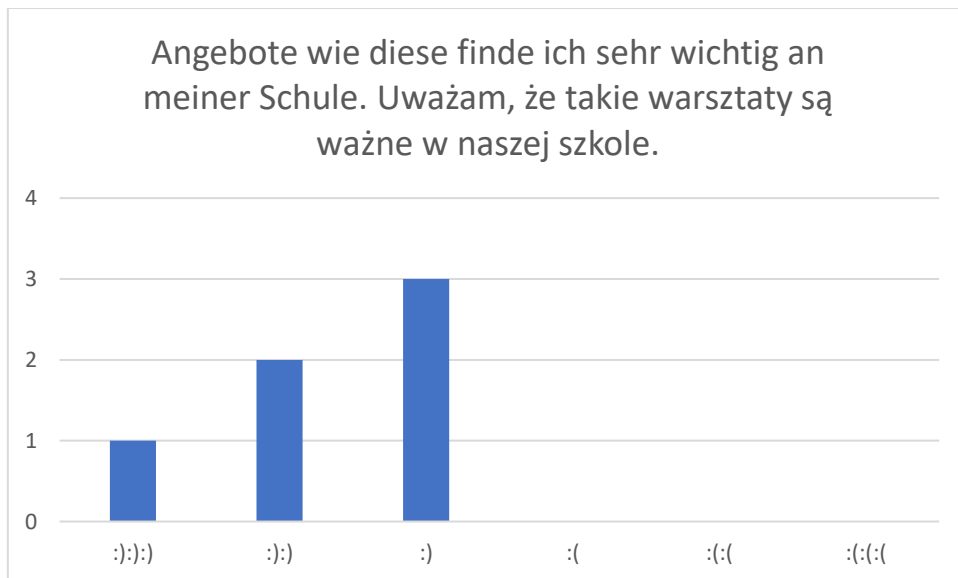
Wszyscy uczestnicy byli zadowoleni z oferty. W odpowiedziach na pytania otwarte jako szczególnie atrakcyjny postrzegany był aspekt zabawowy. W odpowiedziach na pytanie „Co najbardziej Ci się podobało na zajęciach?” wszyscy uczestnicy wymienili gry, np.: „Zabawa z balonem, zabawa karuzela, zabawa Tak jak Ty” lub „Die neuen Spiele, die ich kennengelernt habe. Dass wir alle zum Schluss etwas gebastelt haben.“ [Nowe gry, które poznałem / poznałam. Że wszyscy na końcu majsterkowaliśmy]. Ponadto wymieniono takie aktywności jak rysowanie i malowanie: „Gry związane z malowaniem”, „nauka języka, gry związane z rysowaniem”.

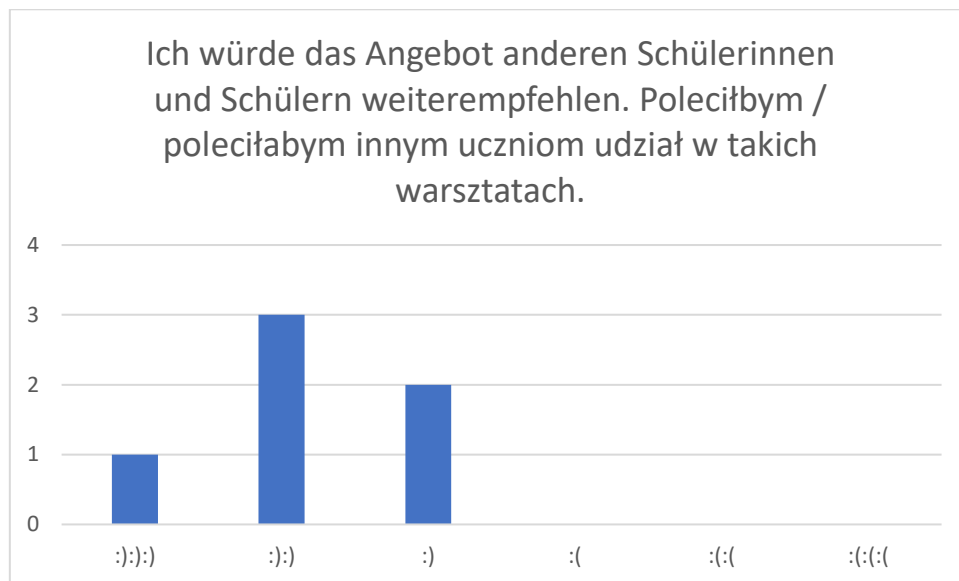
Jak pokazuje poniższy wykres, zajęcia pozalekcyjne są postrzegane mniej jako oferta edukacyjna, podczas której można się czegoś nauczyć, a stanowi bardziej okazję do wspólnej zabawy.

Niemniej jednak, w opinii uczni9w, oferty tego rodzaju s9 waone w ich szkole.

Wszyscy uczestnicy poleciliby takie imprezy innym uczni9m.

Negatywnie postrzegano zróżnicowany wiek pozostałych uczestników (2 wzmianki w pozycji „Co Ci się nie podobało na zajęciach”): „Wiek innych uczestników”, „Wiek innych uczestników mojej grupy”. Różnica wieku była w tej grupie duża – w warsztatach uczestniczyli uczniowie z klas 2, 4 i 7, co najwyraźniej przeszkadzało w interakcjach między uczestnikami. Ponadto w jednej wypowiedzi wskazano na brak równowagi w używaniu języka podczas zajęć: „To, że Niemcy mogli więcej po niemiecku, a Polacy musieli po niemiecku”.

Ogólną pozytywną ocenę tych warsztatów potwierdza feedback w punkcie „To chciałbym / chciałabym jeszcze powiedzieć” – jedna osoba wykorzystuje to pole, aby dodać: „Chcę powiedzieć, że mi się bardzo podobało”.

5.2. Zajęcia pozalekcyjne bez udziału uczniów z kraju sąsiada

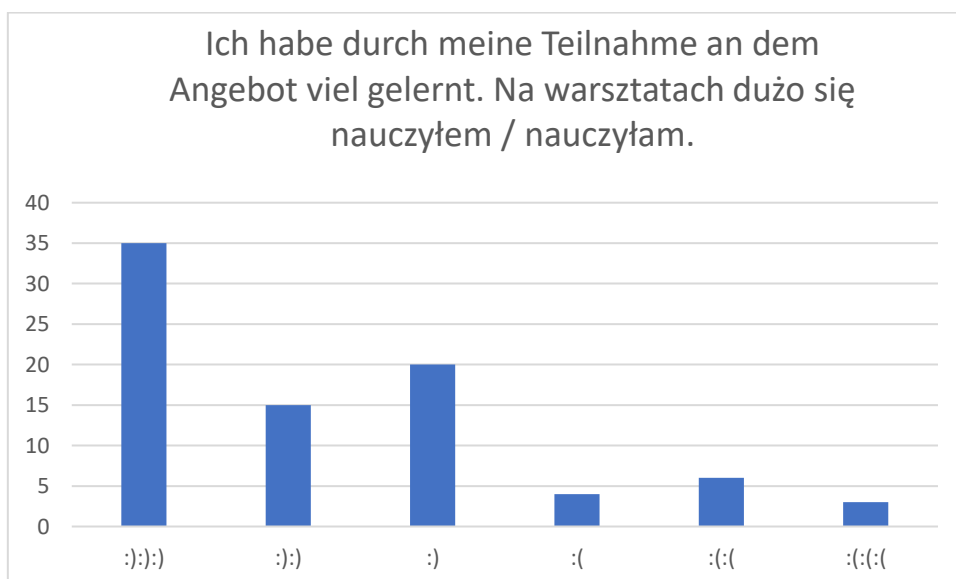
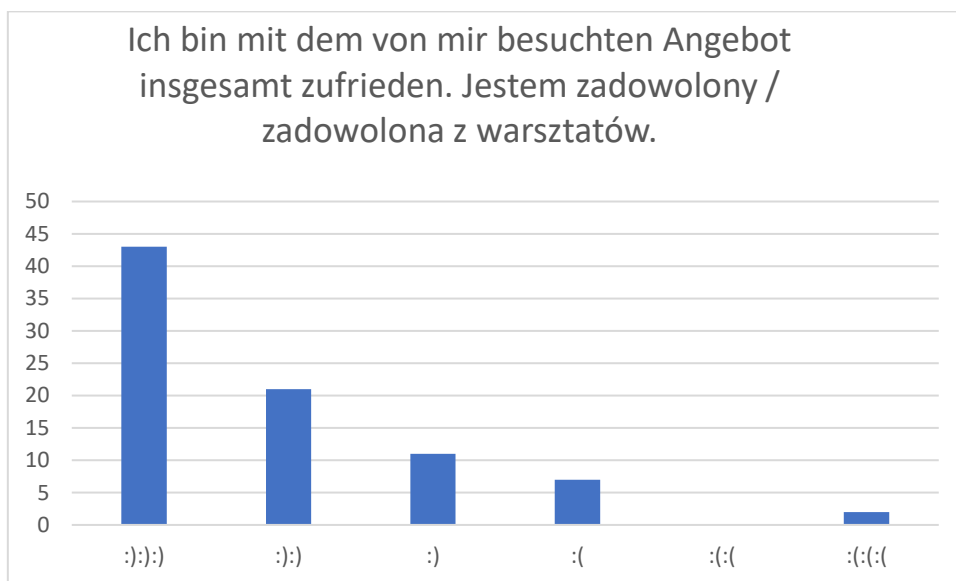
Poniżej przedstawiono wyniki ewaluacji uczniowskiej dotyczącej pozalekcyjnych zajęć na temat języka polskiego i kultury, w których uczestniczyli tylko uczniowie z Niemiec. Kwestionariusze wypełniło 84 uczniów.

Uczniom szczególnie podobało się zabawowe i interaktywne podejście oraz dwujęzyczny format zajęć: „Das Wörter-Domino hat mir am besten gefallen.“ [Najbardziej podobało mi się słowne domino], „[Mir hat gut gefallen, dass] man nicht nur in Polnisch reden musste. Dass man auch mal ein paar Spiele gespielt hat.“ [Podobało mi się, że nie trzeba było mówić tylko po polsku. Że graliśmy też w kilka gier]. Pozytywnie oceniono wykorzystanie mapy, zrozumiałe przekazywanie wiedzy na temat wzajemnych powiązań historii oraz polityki Polski i Niemiec: „Es war sehr verständlich und ich glaube auch für Menschen, die noch nichts mit Polnisch zu tun hatten, gut erklärt.“ [To było bardzo zrozumiałe i myślę, że dobrze wytłumaczone nawet dla osób, które wcześniej nie miały nic wspólnego z językiem polskim.], „Sie haben uns die Verbindung der Länder erklärt, wie sie zueinander stehen.“ [Wyjaśnili nam związki między krajami, jak one się wzajemnie postrzegają]. Dobrze oceniono także kontakt z nowymi

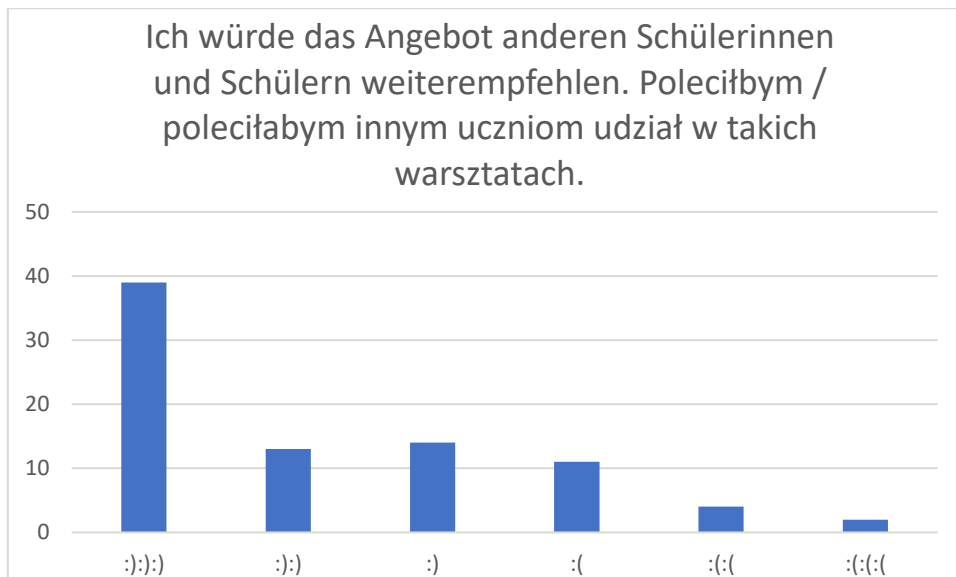
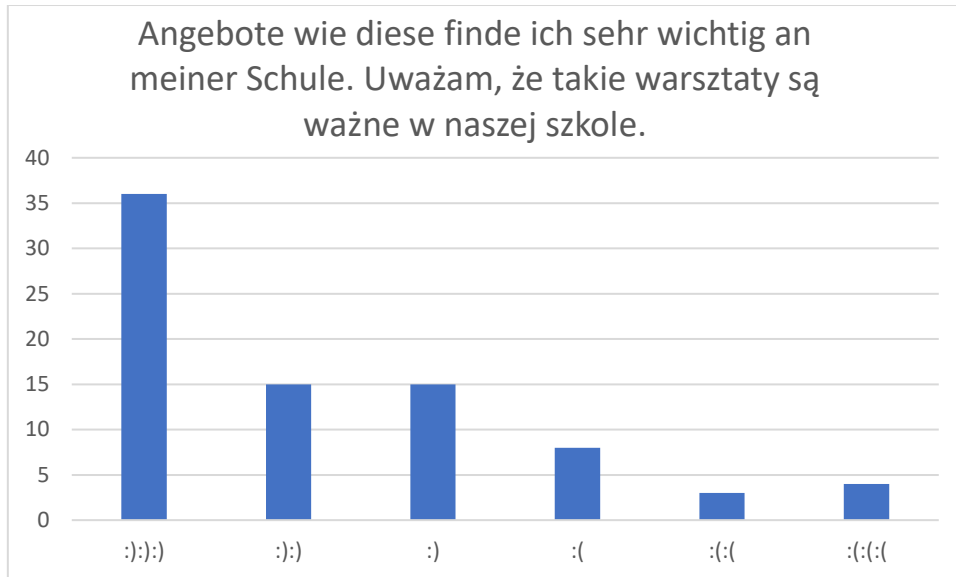
nauczycielami: „Dass ich die Sprache von andern Personen hören [konnte]“ [Że mogłem / mogłam usłyszeć język od innych osób].

Doceniono także fakt, że uczestnicy otrzymali drobne upominki, np. książki. Mimo że propozycje zajęć były dopasowane do poziomu uczniów, pojawiły się głosy niezadowolenia ze strony uczniów z wyższych klas: „Uns wurden Wörter beigebracht, die die Klasse schon kannte. Ich denke meine Klasse war etwas unterfordert mit der Sprache.“ [Uczono nas słów, które klasa już znała. Wydaje mi się, że językowe wymagania wobec mojej klasy były trochę za niskie].

Ogólnie jednak oferta została przez większość uczniów dobrze przyjęta. Większość uczestników była zadowolona z zajęć i dużo się na nich nauczyła.

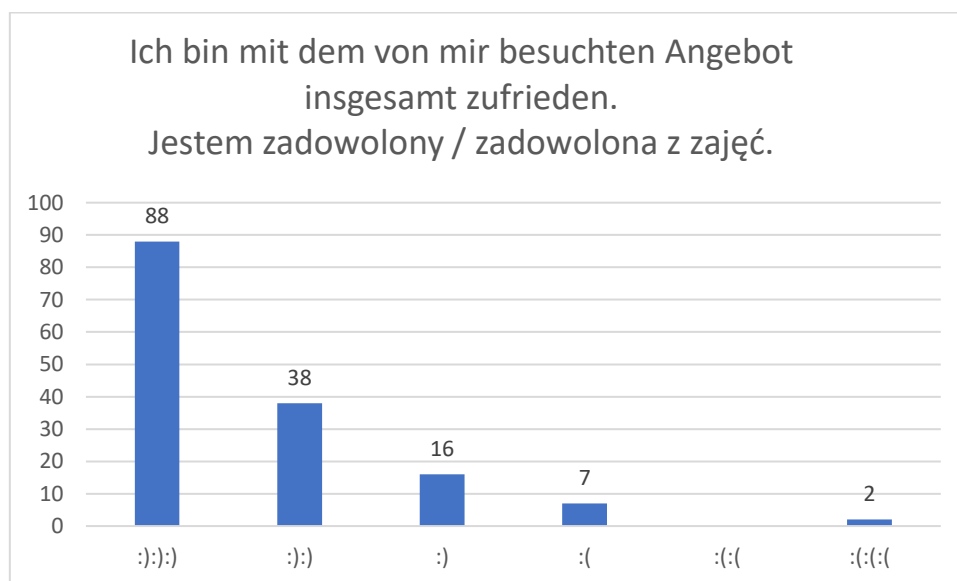
Większość uczniów uznała, że zajęcia były ważnym uzupełnieniem lekcji i poleciłaby je również innym uczniom.

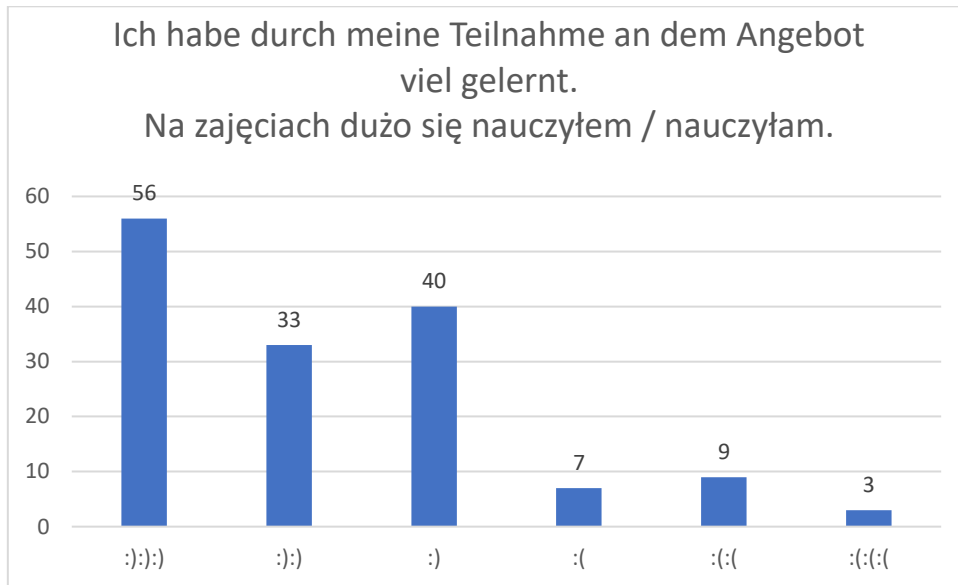
Zdaniem uczniów tego typu wydarzenia stanowią wprawdzie ważne uzupełnienie zajęć lekcyjnych, jednak nie mogą zastąpić binacjonalnych spotkań i wizyt w kraju sąsiada, co można odczytać w jednej z wypowiedzi: „Es [war] schon cool, aber schade, dass wir nicht verreist sind.” [Było co prawda fajnie, ale szkoda, że nie pojechaliliśmy na wycieczkę].

5.3. Wszystkie aktywności poddane ewaluacji i wnioski

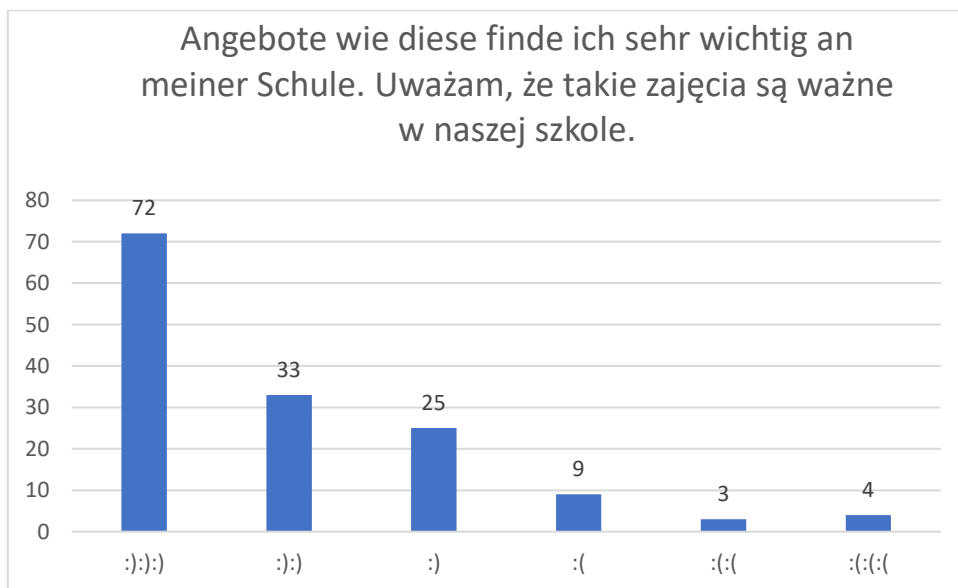
Większość uczniów była zadowolona ze wszystkich imprez poddanych ewaluacji. W grupie zadowolonych większość całkowicie zgodziła się ze stwierdzeniem „Jestem zadowolony / zadowolona z zajęć”. Na tej podstawie można stwierdzić, że tego typu zajęcia pozalekcyjne powinny być proponowane w przyszłości.

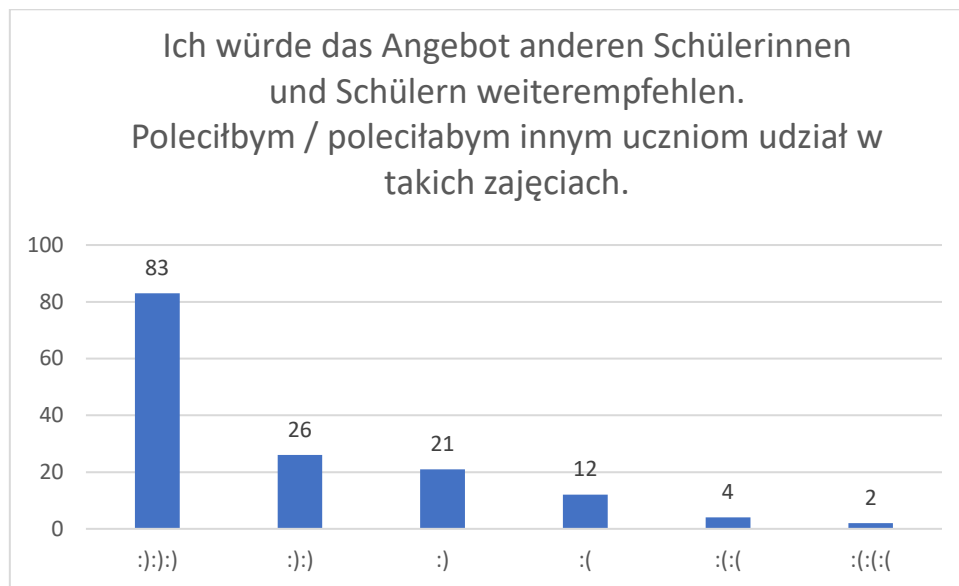
Mimo że zajęcia dodatkowe nie koncentrowały się na nauce języka, lecz chodziło w nich głównie o używanie języka w autentycznych sytuacjach komunikacyjnych oraz o interakcje społeczne (poznawanie się, doświadczanie wspólnoty), większość uczniów uważa, że dużo się nauczyła podczas zajęć.

Ponadto umocowanie takiej oferty edukacyjnej w regularnym programie nauczania w szkole wydaje się być dla większości uczniów ważne.

Pozytywny odbiór potwierdza również większość uczniów, zgadzając się ze stwierdzeniem „Poleciłbym / poleciłabym innym uczniom udział w takich zajęciach”.

W obliczu tych pozytywnych opinii ze strony uczniów, wydaje się, że program zajęć pozalekcyjnych, takich jak wycieczki binacjonalne, warsztaty i wizyty w szkołach partnerskich, powinien stać się stałym elementem w nauczaniu języka sąsiada. W przyszłości należałoby unikać dużych różnic wiekowych w grupach, gdyż utrudniają one stworzenie dobrze funkcjonującej wspólnoty. Ponadto treść niektórych warsztatów powinna być jeszcze lepiej dostosowana do możliwości grupy docelowej, jej wiedzy i poziomu znajomości języka.

Jak wynika z odpowiedzi niektórych uczniów na otwarte pytania, chcieliby oni nie tylko ponownie uczestniczyć w tego typu wydarzeniach, ale podają także konkretne propozycje dotyczące tego, czego jeszcze chcieliby doświadczyć, np. możliwości aktywnego uczestnictwa w lekcjach w szkole partnerskiej.

6. Perspektywa nauczycieli

W celu uzyskania kompleksowego spojrzenia na projekt, do wywiadów zaproszono wszystkich nauczycieli zaangażowanych w realizację projektu. Mieli oni możliwość zrelacjonowania swoich osobistych wrażeń i dotychczasowych doświadczeń związanych z projektem oraz wyrażenia sugestii dotyczących kontynuacji projektu.

Pięć nauczycielek języka polskiego zaangażowanych w projekt po stronie niemieckiej, przyjęło zaproszenie na rozmowy podsumowujące projekt. Niestety, nie udało się przeprowadzić wywiadów z nauczycielami języka niemieckiego ze strony polskiej. Wszystkie wywiady zostały przeprowadzone za pośrednictwem aplikacji Zoom przez Aleksandrę Kubicką i Tomasza

Rajewicza oraz nagrane za zgodą rozmówców. Następnie, wywiady zostały przepisane w całości lub w części. Kolejnym krokiem była ich analiza i opracowanie dokumentacji zrozumiałej dla czytelników. Materiał ten został przedstawiony poniżej w formie streszczenia lub odrębnych przytoczeń. Krótkie cytaty pojawiają się w tekście zasadniczym, obszerniejsze fragmenty przytaczanych wypowiedzi wyróżnione zostały graficznie. Wszystkie dane były traktowane poufnie i zostały wykorzystane w formie zanonimizowanej. Autorki wypowiedzi zostały oznaczone skrótami w nawiasach okrągłych, który nie pozwala jednak na identyfikację wypowiadających się osób. Wypowiedzi cytowane zostały przetłumaczone z języka polskiego na język niemiecki w nawiasach kwadratowych.

6.1. Organizacja projektu

Współpraca z koordynatorkami projektu

Za współorganizację zajęć pozalekcyjnych, aktywny udział w tych wydarzeniach, zaopatrzenie w materiały i pomoce dydaktyczne odpowiedzialne były koordynatorki projektu, które okazały się dużym wsparciem dla nauczających języka w projekcie. Dzięki temu wsparciu osoby prowadzące zajęcia językowe mogły poświęcić swój czas przede wszystkim na planowanie i prowadzenie lekcji. Taki podział zadań odciążał nauczycielki i jest, w opinii rozmówczyń, konieczny także w przyszłości: „To jest ogromny plus.” (AB)

Proponowane w ramach doskonalenia zawodowego warsztaty zostały pozytywnie ocenione przez ankietowane nauczycielki, a ich oferta określona jako „bardzo duży plus” projektu. (CD) Podnoszenie kwalifikacji okazało się również „wartością dodaną” (CD).

Odbiór projektu w szkołach

Współpraca polskich nauczycielek z kadrą pedagogiczną niemieckich szkół była w większości oceniana bardzo pozytywnie. Zostały one dobrze przyjęte przez środowisko nauczycielskie, a wyznaczone specjalnie do tego celu osoby wspierały je w różnych sytuacjach.

„Mam bardzo dobre warunki w szkole. Jestem bardzo zadowolona, zawsze kiedy tylko coś chcę, pani (...) chętnie mi pomaga i rozumiemy się bardzo dobrze, i wspiera mnie.” (AB)

„Szkoła jest bardzo zdyscyplinowana (...) To takie bardzo pozytywne doświadczenie. (...) [Z koordynatorką] kontaktujemy się przez maila, przez WhatsAppa (...) dostałam też listę, jak rok szkolny wygląda, kiedy są ferie, oprowadziła mnie, dała mi klucz do sali (...), w której prowadzę te zajęcia. (...) Gdy czegoś potrzebuję to się po prostu kontaktuję (...) Wiem, jak się poruszać, co mam robić. Krótkie nasze pierwsze spotkanie, trwało może 15 minut, wszystko było na liście (...) Na organizację ze strony szkoły i współpracę ze szkołą absolutnie nic złego nie mogę powiedzieć. Jest dla mnie wzorcowa. Cokolwiek się tam dzieje, jest miło i sympatycznie.” (EF)

Inna nauczycielka również wspomina bardzo przyjazną atmosferę, otwarte i przychylne grono pedagogiczne, z którym pracowała: „Jesteśmy jedną wielką rodziną. (...) Mogłabym tam zostać do emerytury.” (GH) Zgodnie z jej sugestią przedmiot język polski jako obcy został zamieszczony w formie odrębnego zapisu na świadectwie szkolnym. Jest to wyraz uznania dla uczniów za ich zaangażowanie i wysiłek. Ponadto takie wyróżnienie jest ważne dla uczniów, którzy chcą się kontynuować naukę języka polskiego w szkołach średnich, takich jak Miejskie Gimnazjum im. Karola Liebknechta we Frankfurcie nad Odrą. Wszystkie inicjatywy edukacyjne, pomysły wspólnych wyjazdów nauczycieli i nauczycielek z Niemiec i z Polski przyjmowane są z entuzjazmem. Obie strony – polska i niemiecka – zaangażowane są w utrzymywanie wzajemnych relacji i zacieśnianie współpracy. Nauczycielka uzasadnia tę otwartość faktem, że pracuje w małej szkole, szkoła partnerska również nie należy do dużych, a pozytywne doświadczenia podczas spotkań przekładają się na dobre skojarzenia i owocną wymianę. Obie szkoły partnerskie są zdecydowane utrzymywać wzajemne relacje i zacieśniać współpracę także po zakończeniu projektu. Jest to sygnał napawający dużym optymizmem.

Ze względu na ograniczenia pandemiczne w jednej ze szkół w początkowej fazie konstituowania się grup pojawiły się trudności komunikacyjne i administracyjne, jednak z biegiem czasu wszystko ułożyło się pomyślnie. W tej samej szkole nie wyznaczono pracownika, do którego nauczycielka mogłaby się zwrócić w razie potrzeby. Spontanicznie znalazła się jednak osoba, która zainteresowała się jej pracą i zaoferowała pomoc i wsparcie. W innej placówce z powodu przerwy w nauczaniu związanej z odejściem ze szkoły nauczyciela, trudno było wznowić nauczanie w pierwotnym składzie grupy. Liczba uczniów spadła tam z dwanaściorga do pięciorga.

Nauczycielki są ogólnie zadowolone z warunków pracy. W przyszłości można by rozważyć zwrot kosztów podróży i sfinansowanie materiałów wykorzystywanych do nauczania. Nie wszystkie szkoły zapewniały w równym stopniu możliwość użytkowania sprzętu, np. kserokopiarki.

Ponadto należałoby rozważyć, czy i w jakim zakresie warto by zapoznać nauczycieli pracujących po niemieckiej stronie z przepisami dotyczącymi bezpieczeństwa i higieny pracy w Niemczech. Jak postępować w sytuacji, gdy uczeń potrzebuje pomocy, np. w przypadku krwotoku z nosa? Czy klasę można pozostawić bez nadzoru? Do kogo należy się wtedy zwrócić? Z taką sytuacją musiała się zmierzyć mniej doświadczona nauczycielka, która ostatecznie zdała się na własną intuicję.

6.2. Formy zajęć – podejście zabawowo-komunikacyjne

Na lekcjach języka polskiego, które odbywają się po stronie niemieckiej w ramach grup ćwiczeniowych, dominuje nauka przez zabawę.

„Pracujemy zabawowo. Dużo się bawimy, dużo mamy zabaw. Ja przynoszę też jakieś karty pracy, dużo jest malowania, śpiewania, ruchu. Robimy też takie zabawy ruchowe. Bo to są takie młodsze dzieci, szczególnie chłopcy wymagają takich przerw na ruch i na przeniesienie uwagi na jakieś tam inne rzeczy.” (EF)

Uczniowie bawią się w konkretne gry na zajęciach: sklepy, bazyry, „produkuja” polskie pieniądze. Rozwijają umiejętności, które mogą wykorzystać poza szkołą podczas wyjazdów rodzinnych do Polski. Dodatkowo wykorzystywane są odpowiednio zaadaptowane tradycyjne gry planszowe lub salonowe, np. Czarny Piotruś itp.

Innym materiałem dydaktycznym dobrze przemawiającym do dzieci jest piosenka, która pozwala w ciekawy sposób rozwijać sprawności językowe i kompetencję socjokulturową. Piosenki niezwykle przyjemniają i uatrakcyjniają zajęcia, motywują do nauki i pozwalają słuchaczom znaleźć coś, co im się podoba i co do nich przemawia: ulubionego wykonawcę, tekst piosenki, motyw muzyczny lub udany teledysk. Słuchanie muzyki i wspólne śpiewanie to dla dzieci przyjemność, gatunek nie jest tak istotny, dobrze bawią się nawet przy disco polo. Poza tradycyjnymi piosenkami („Panie Janie”, „Sto lat”, „Hej Sokoty”) świetnie sprawdzają się także przeróżne ćwiczenia na wymowę, rymowanki i wyliczanki.

6.3. Motywacja uczniów i wykorzystanie umiejętności językowych w praktyce

Zdaniem uczących nie ma szczególnych problemów z motywacją uczniów w najmłodszych klasach. Istotne jest jednak w tym kontekście dopasowanie formy pracy do umiejętności i potrzeb dzieci.

„[K]lasy drugie, trzecie, ewentualnie czwarte, przychodzą bardzo systematycznie i dzieci są otwarte. (...) Dzieci mają ogromną chęć i motywację, natomiast w piątych, szósty klasach to już są problemy.” (AB)

Motywacja i sympatia do zajęć z języka polskiego wyraża się w zachowaniu uczniów: „[Przed lekcją] one już tam czekają, siedzą pod drzwiami, są bardzo zaangażowane.” (EF) Lubią używać języka, witają się i żegnają z nauczycielką po polsku. Dzieci często posługują się językiem polskim poza lekcjami, gdy spotykają się z nauczycielką w innej sytuacji komunikacyjnej lub na innym przedmiocie (dwie z respondentek są na stałe zatrudnione w szkołach i poza językiem polskim uczą innych przedmiotów). Zwraca to uwagę pozostałych uczniów i podnosi atrakcyjność języka polskiego. Uczniowie mają pozytywny stosunek do języka polskiego, są otwarci na nowości i zainteresowani inną wymową.

„Dzieci są naprawdę otwarte, mają super nastawienie, są kochane. To mnie tak naprawdę pozytywnie zaskoczyło, to nastawienie.” (CD)

Uczniowie wykorzystują swoje kompetencje językowe również praktycznie poza szkołą podczas rodzinnych wyjazdów do Polski na zakupy, do restauracji itp. Pełnią rolę przewodników, co sprawia im olbrzymią satysfakcję. Na zajęciach często spontanicznie informują o wykorzystaniu języka polskiego w życiu codziennym:

„O, byliśmy w sobotę na zakupach, albo byliśmy nad morzem, dzieci się nie krępują i chwają: a powiedziałem to i to.” (CD)

albo:

„(...) jak pojedę z rodzicami nad morze, albo gdzieś tam do Polski, będziemy rozumieli, co mówią, albo w sklepie pomogę, albo jak jadę z tatusiem do Artisanu w Słubicach, to mogę zamówić deser, albo potrawy (...)” (AB)

Swoją motywację czerpią również z pozytywnych doświadczeń w Polsce. Niektóre dzieci korzystają z ofert rozrywki po polskiej stronie, np. organizując urodziny w Majalandzie⁷.

Jedna z nauczycielek wykorzystuje bliskość granicy nie tylko do „ćwiczeń w terenie”, ale też kupuje i regularnie częstuje dzieci smakołykami z Polski (Michałki, Raczki, Pieguski, Mieszanka Wedłowska), które wzbudzają duży zachwyt młodych miłośników łakoci. Uczniowie, z kolei, namawiają rodziców na taką konsumpcyjną wycieczkę do Polski, a potem w czasie szkolnej przerwy śniadaniowej na stołach pojawiają się polskie kabanosy i inne przysmaki.

Jednak ta otwartość nie jest typowa dla wszystkich uczniów. Są też dzieci, które rzadziej przekraczają granicę.

„Mimo, że mieszkają w Słubicach, to istnieje granica i bariera językowa jest dla nich problemem. Jak pytałam, kto tam był w Niemczech, to poza dziećmi, które tam mieszkają we Frankfurcie i codziennie przekraczają granicę, to niestety większość ma duże obawy. Nie wiem, czy to jest kwestia tej bariery językowej, czy rodzice nie pozwalają, czy rodzice nie chodzą. Mnie to zaskoczyło, że tak niewiele dzieci bywa i wie co się dzieje po frankfurckiej stronie.” (EF)

W tym kontekście wskazane byłoby uczynienie z Dwumiasta tematu zajęć. Uczniowie ze Słubic mogliby się dowiedzieć czegoś o Frankfurcie, a uczniowie z Frankfurtu o Słubicach. Lekcje mogłyby być wzbogacone o takie aktywności jak spacer, wędrowniki, wycieczki itp.

Duża różnica wieku w niektórych grupach była wyzwaniem dla pedagogów. Dzieci z niższych klas, które nie potrafiły jeszcze dobrze czytać i pisać w języku ojczystym, znajdowały się w grupie ze starszymi dziećmi, które już bardzo dobrze pisały i czytały. Ponadto jedna z nauczycielek stwierdziła, że dzieci z językiem pochodzenia polskim mają trudności z uczestniczeniem w lekcjach. W przyszłości warto by przy podziale grup przyrzeć się bliżej różnym kompetencjom i oczekiwaniom dzieci oraz w miarę możliwości je uwzględnić.

Pandemia znacząco ograniczyła współpracę uczących z rodzicami. Kontakt z rodzicami powinien być jednym z podstawowych elementów projektu. Powinni mieć oni zapewniony bezproblemowy dostęp do informacji o zajęciach oraz kontakt z kadrą nauczycielską. W wywiadach nauczycielki zaznaczały, że rodzice mogliby bezpośrednio podczas przyprawiania lub odbierania dziecka z imprezy dowiedzieć się, co przeżyło i w czym brało udział. Aby móc dobrze wspierać i motywować swoje dziecko, rodzice powinni identyfikować się z założeniami projektu. Jak pokazują doświadczenia z poprzednich projektów nauki języka polskiego, rodzice

⁷ Popularny park rozrywki oddalony 50 km od Frankfurtu nad Odrą.

często zachęcają swoje dzieci do kontynuowania nauki języka polskiego na kolejnych etapach edukacji, np. w szkole średniej. Można ich wtedy przekonać argumentem, że Polska to kraj sąsiedni, a ich dzieci uczyły się języka już w szkole podstawowej.

Jedna z nauczycielek kontakt z rodzicami ocenia bardzo pozytywnie, a rodzice doceniają pracę i zaangażowanie dzieci w naukę języka sąsiada.

Bardzo rzadko zdarza się, że choć dzieci mają ochotę na udział w zajęciach z języka polskiego, to ich rodzice są temu przeciwni, prezentując postawę nacechowaną uprzedzeniami wobec Polaków i języka polskiego. Nauczycielka nie zraża się takimi postawami, a na zarzuty, że „w Polsce kradną auta”, odpowiada żartem: „A wy nie umiecie nawet zrobić takiego auta, którego my nie umielibyśmy ukraść” (GH). Ograniczenia związane z pandemią utrudniały jednak znacząco kontakty osobiste z rodzicami.

6.4. Spotkania

Wszyscy uczący w pełni popierają ideę projektu, która miała na celu rozszerzenie zakresu nauczania języka sąsiada po obu stronach Odry. Założenie projektu, zgodnie z którym dzieci miały spotykać się w trakcie roku szkolnego i wykorzystywać w praktyce zdobyte kompetencje, wszyscy ocenili jako świetny pomysł.

Bardzo dobrze układała się w tym zakresie stała współpraca szkół w Kunowicach i Groß Lindow. Wspólnie zorganizowano już wiele imprez, takich jak Dzień Latawca, uroczyste otwarcie szkoły w Kunowicach, polsko-niemieckie śniadania oraz występ szkolnej orkiestry dętej. Niektóre działania były wspierane przez rodziców.

Niestety, z powodu pandemii przeprowadzono tylko część z zamierzonych spotkań.

„Nie udało się tak jeden do jednego, żeby grupy się spotkały. Były projekty: Pisaliśmy listy na przykład, niestety dzieci niemieckie nie dostały odpowiedzi, ponieważ zaczęły się lekcje online.” (AB)

Cykl warsztatów latem 2021 roku – według jednej z rozmówczyń – to bardzo dobry pomysł. Uczniowie, którzy uczestniczyli w letnich warsztatach, pytali, czy będą one kontynuowane.

„To co było najcenniejsze to te momenty, kiedy te dzieci mogły się spotkać, podczas wakacji i podczas tych warsztatów.” (EF)

Większość nauczycielek wyraziła chęć kontynuowania pracy w projekcie. Jedna z rozmówczyń wyraziła chęć zaangażowania się w przyszłości w rozwój partnerstwa szkół:

„Ja – chętnie. W przyszłości chciałabym uczyć języka polskiego po niemieckiej stronie. Jest dobra i sprawna komunikacja, byłabym za takimi spotkaniami. Polskie dzieci też by się cieszyły, gdyby mogły odwiedzić uczniów we Frankfurcie.” (EF)

6.5. Materiały

Podstawą zajęć po stronie niemieckiej są głównie materiały autorskie, wypracowane przez uczących podczas długoletniej pracy z dziećmi. Zajęcia przygotowywane są na podstawie różnych źródeł, w zależności od tematu i z uwzględnieniem kompetencji dzieci. Jak już wspomniano, nie wszyscy uczniowie potrafią czytać i pisać. Podstawą lekcji jest temat i informacje o kraju, w tle pojawiają się zagadnienia gramatyczne.

„Czyli najpierw wprowadzaliśmy dialog podstawowy, liczby, formy przywitania, pożegnania, kolory, zwierzęta, rodzina, mała gramatyki (...) no i opowiadanie o Polsce, czyli (...) wiadomości (...) o Warszawie, legendy o Krakowie (...) I do tego (...) różne ćwiczenia (...) różne krzyżówki, albo inne ćwiczenia łatwe dla dzieci do różnych tematów.” (AB)

Nauczycielki wykorzystywały na swoich lekcjach plansze, podręczniki, elementarze języka polskiego jako obcego, gry (np. Frankfurcko-słubickie memory), litery i cyfry do zabawy, piosenki i filmy dostępne w Internecie. Uczniowie pracowali na kserokopiach. Część tych materiałów nauczycielki nabyły we własnym zakresie, część otrzymały do wykorzystania w ramach projektu.

Zdaniem rozmówczyń, w projekcie brakowało bezpośrednich spotkań nauczycieli w celu wymiany materiałów oraz doświadczeń dydaktycznych i metodycznych w pracy z różnymi grupami wiekowymi. Niektórzy nauczyciele nieformalnie wymieniali się skryptami i wrażeniami, ale warto by np. zorganizować warsztaty przygotowywane „dla nauczycieli przez nauczycieli” skierowane do mniej doświadczonych pedagogów. Dobrze by było też wspólnie opracować program nauczania i stworzyć bazę materiałów.

7. Wnioski i perspektywy

7.1 Sukcesy

Lekcje języka sąsiada

Główny cel projektu, czyli poszerzenie oferty nauki języka sąsiada po obu stronach Odry, został osiągnięty. W ramach projektu „Język sąsiada w Dwumieście” w roku szkolnym 2020/21 i 2021/22 języka sąsiada uczyło się odpowiednio 525 i 593 uczniów. Jest to imponujący wynik i wielki sukces nawet w świetle zakładanej liczby 760 uczniów, biorąc pod uwagę, że zajęcia były realizowane pomimo ograniczeń pandemicznych. Kontynuacja takiej oferty edukacyjnej po zakończeniu projektu byłaby wielkim sukcesem i ważnym krokiem na drodze zacieśniania polsko-niemieckiej współpracy w Dwumieście.

Zaangażowanie nauczycieli i koordynatorek projektu, kreatywne rozwiązania pomimo pandemii

Ciągle zmieniające się przepisy dotyczące pandemii uniemożliwiły realizację wielu zaplanowanych działań. W związku z tym nauka języka sąsiada ukierunkowana na jego

praktyczne wykorzystanie podczas binacjonalnych spotkań nie mogła zostać zrealizowana w zamierzonym zakresie. Sytuacja ta nie sparaliżowała jednak osób zaangażowanych w projekt, a dała impuls do szukania nowych rozwiązań, tworzenia nowych formatów, wykorzystywania każdego poluzowania obostrzeń. Tak powstał np. wakacyjny cykl polsko-niemieckich warsztatów, na który szybko zgłosili się uczniowie z obu stron Odry i który został przeprowadzony w obu częściach Dwumiasta.

W roku szkolnym 2021/22 w ofertach binacjonalnych odnotowano 418 uczestnictw. Oznacza to, że choć nie wszyscy z nich spotkali się z kolegami ze szkoły z kraju sąsiada, to jednak część uczniów mogła tego doświadczyć.

Dwie szkoły, Szkoła Podstawowa w Kunowicach i Szkoła Podstawowa w Groß Lindow, zdołały utrzymać swoje relacje partnerskie, organizując wzajemne wizyty. Współpracę tę można uznać za wzór do naśladowania.

W tym miejscu należy podkreślić, że wielu nauczycieli włożyło dużo wysiłku i serca w organizację oraz realizację licznych aktywności. Nauczycieli skutecznie wspierały koordynatorki projektu.

Aby wspomagać naukę języka sąsiada, wprowadzono e-learning, formę nauczania i tak wymuszoną zaistniałą sytuacją. Tutaj różna jakość wyposażenia szkolnego, dostępność do sprzętu technicznego, różne kompetencje w dziedzinie nauczania zdalnego wymuszały różne innowacyjne rozwiązania. Nauczanie online od samego początku zajmowało jednak ważne miejsce w doskonaleniu zawodowym nauczycieli.

Oferta szkoleniowa dla nauczycieli

Kolejnym ważnym celem cząstkowym było doskonalenie zawodowe nauczycieli. W ciągu dwóch lat wielu nauczycieli miało okazję uczestniczyć w warsztatach i szkoleniach obejmujących szeroki zakres tematów. Ewaluacja niektórych z tych wydarzeń dowiodła, że szkolenia odpowiadały ich potrzebom. Dzięki temu, że zajęcia te były otwarte dla wszystkich nauczycieli z regionu, nauczyciele języka niemieckiego i polskiego mogli się spotkać i nawiązać kontakty, oczywiście na tyle, na ile było to możliwe w formacie zdalnym.

Współpraca z partnerami regionalnymi

W przyszłości warto kontynuować zarówno współpracę z regionalnymi instytucjami edukacyjnymi, które pomagały w organizowaniu imprez dla uczniów, jak i wymianę z Uniwersytetem Europejskim Viadrina w zakresie dydaktyki języka sąsiada.

7.2 *Możliwe kierunki rozwoju*

Spotkania

Po zniesieniu ograniczeń pandemicznych można, a wręcz należałoby rozszerzyć obszar spotkań binacjonalnych. Zebrano już doświadczenie w organizowaniu spotkań i nawiązano kontakty ze

współorganizatorami ofert. Dodatkowo można by zaangażować do współpracy także rodziców. Trzeba tylko zapewnić środki finansowe na kontynuację działań.

Baza materiałów edukacyjnych i dydaktycznych oraz ich wzajemna wymiana wśród nauczycieli

Z przeprowadzonych wywiadów z nauczycielkami wynika, że uczący chcieliby prowadzić bardziej intensywną wymianę między sobą. Istnieje potrzeba wymiany materiałów dydaktycznych, doświadczeń dydaktyczno-metodycznych oraz dyskusji na temat innych aspektów pracy. Obecnie wielu nauczycieli opracowuje swoje programy indywidualnie i dostosowuje poszczególne lekcje do wiedzy i kompetencji uczniów. Regularne forum lub stacjonarne spotkania połączone z prezentacją przykładów udanych rozwiązań dydaktycznych mogłyby zainspirować nauczycieli i ułatwić im znajdowanie materiałów i planowanie lekcji.

Współpraca z rodzicami

Z powodu pandemii współpraca z rodzicami praktycznie nie istniała. W przyszłości należałoby jednak z kilku powodów bardziej zaangażować rodziców w projekt. Jeśli rodzice docenią znaczenie języka sąsiada, dostrzegając sukcesy swoich dzieci, można założyć, że będą jeszcze bardziej motywować i wspierać swoje dzieci w nauce. Być może mogliby też stać się źródłem pomysłów na realizację wspólnych polsko-niemieckich aktywności poza szkołą i udzielić wsparcia przy organizacji takich wydarzeń. Rodzice powinni mieć łatwy dostęp do aktualnych informacji na temat projektu, a także możliwość kontaktu między sobą, z nauczycielami i koordynatorami projektu podczas spotkań specjalnie dla nich przygotowanych.

Bardziej intensywne działania w zakresie public relations

Warto by zastanowić się nad nowymi formatami w zakresie public relations, np. nad stworzeniem strony internetowej w formie dziennika, w którym można by znaleźć opis bieżących działań opatrzony galerią zdjęć. W ten sposób wszyscy zaangażowani (uczniowie, rodzice, nauczyciele, odpowiedzialne podmioty), ale także osoby zainteresowane przyłączeniem się do projektu, prasa itp. mieliby łatwy dostęp do bieżących informacji dotyczących projektu.

8. Załączniki

8.1. Kwestionariusz dla uczniów z Niemiec

**Fragebogen zu den Angeboten im Rahmen des Projektes Nachbarsprache in der Doppelstadt
Schuljahr 2021/22**

Liebe Schülerinnen, liebe Schüler,

bitte nehmt Euch ein Paar Minuten Zeit, unser Angebot aus Eurer Perspektive zu bewerten. Eure Eindrücke als Teilnehmende sind für uns wichtig und helfen dabei, unsere Angebote weiterzuentwickeln und zu verbessern. Die Teilnahme ist freiwillig und erfolgt anonym. Vielen Dank für Eure Mithilfe!

Datum _____

An welchem Angebot nimmst Du teil? _____

Bitte bewerte die folgenden Aussagen, inwiefern Du diesen zustimmst.	Stimme vollkommen zu			Stimme überhaupt nicht zu		
	😊😊😊	😊😊	😊	☹	☹☹	☹☹☹
Ich bin mit dem von mir besuchten Angebot insgesamt zufrieden.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ich habe durch meine Teilnahme an dem Angebot viel gelernt.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Angebote wie diese finde ich sehr wichtig an meiner Schule.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ich würde das Angebot anderen Schülerinnen und Schülern weiterempfehlen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Das hat mir an dem Angebot besonders gut gefallen:

Das hat mir an dem Angebot gar nicht gefallen:

Meine Muttersprache ist: Deutsch Polnisch andere, und zwar _____

An welcher Schule lernst Du? _____

In welcher Klasse bist Du? _____

Das möchte ich noch sagen:

DANKE!!! 😊

8.2. Kwestionariusz dla uczniów z Polski

Ocena zajęć w ramach projektu Język sąsiada w Dwumieście Rok szkolny 2021/22

Drogie Uczennice, drodzy Uczniowie,

będziemy Wam bardzo wdzięczni za poświęcenie kilku minut na ocenę naszych zajęć. Wasze wrażenia są dla nas ważne i pomogą nam w doskonaleniu naszych ofert. Wypełnienie ankiety jest dobrowolne i anonimowe. Dziękujemy za Waszą współpracę!

Data _____

W jakich zajęciach wzięłaś / wzięłeś udział? _____

Oceń, na ile zgadzasz się z poniższymi stwierdzeniami:	Całkowicie się zgadzam			Zupełnie się nie zgadzam		
	😊😊😊	😊😊	😊	😐	😞😞	😞😞😞
Jestem zadowolony / zadowolona z zajęć.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Na zajęciach dużo się nauczyłem / nauczyłam.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uważam, że takie zajęcia są ważne w naszej szkole.	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Poleciłbym / poleciłabym innym uczniom udział w takich zajęciach.	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Co najbardziej podobało Ci się na zajęciach?

Co Ci się nie podobało na zajęciach?

Mój język ojczysty to: język polski język niemiecki inny: _____

W jakiej szkole się uczysz? _____

Do której klasy chodzisz? _____

To chciałabym / chciałbym jeszcze powiedzieć:

DZIĘKUJEMY!!! 😊

8.3. Pytania do wywiadu z nauczycielami (wersja niemiecka)

Teilstrukturiertes Interview

Hintergrund

Die Lehrkräfte sind in die Arbeit mit den SuS am intensivsten engagiert. Durch die Durchführung von Unterricht und Projekten (im Rahmen von außerunterrichtlichen Angeboten) verbringen sie die meiste Zeit mit ihnen. Für die SuS sind sie Expertinnen und Experten im Bereich des Lernens der Nachbarsprache, der Kultur und der Landeskunde, sie fungieren als Berater*innen, sie motivieren zum Lernen, indem sie das Interesse am Land und an der Nachbarsprache wecken und sie mit ihrer Begeisterung "anstecken".

Fragen

- Welche Erfahrungen haben Sie bisher bei der Arbeit im Projekt gesammelt?
- Wie bewerten Sie die Idee des Projekts – das Erlernen der Nachbarsprache?
- Wie erfolgreich waren Ihrer Meinung nach die Begegnungen, Projekte und Ausflüge?
- Wie wird das Programm von den SuS angenommen?
- Wodurch unterscheidet sich das Projekt vom traditionellen Lehrplan?
- Welche Vorteile und Schwächen hat das Projekt?
- Was könnte verbessert werden?
- Wie beurteilen Sie Ihren Platz im Projekt? Kontakt zu anderen Lehrkräften, Fortbildungen, Konferenzen?
- Wie beurteilen Sie die Beschäftigungsbedingungen? Ist ein Honorarvertrag eine angemessene Vergütung für die Arbeit?
- Sind die Anforderungen /Erwartungen im Projekt höher als bei traditionellem Unterricht?
- Welche konkreten Vorteile / Ergebnisse hat Ihre Teilnahme am Projekt für Sie gebracht?
- Welche konkreten Auswirkungen hatte die Teilnahme an dem Projekt für Ihre SuS?
- Können Sie uns eine Anekdote oder eine Geschichte erzählen, die Ihnen besonders in Erinnerung geblieben ist?

Zusätzliche Fragen

- Können Sie sich vorstellen, das Projekt fortzusetzen und wie?
- In welchem Bereich waren Sie tätig? (Was haben Sie konkret getan?)
- Was war Ihre Motivation, an dem Projekt teilzunehmen?
- Schwierige Situationen?
- In welchen Situationen brauchen die SuS die Nachbarsprache? Auch außerhalb der Schule?
- Wie haben Sie am liebsten unterrichtet (Methoden, Techniken, handlungsorientierter Ansatz usw.), was hat gut funktioniert?

8.4. Pytania do wywiadu z nauczycielami (wersja polska)

Wywiad częściowo ustrukturyzowany

Pytania do nauczycieli i nauczycielek

Tło

Nauczyciele są najintensywniej zaangażowani w pracę z uczniami. Prowadząc lekcje i projekty (w ramach wydarzeń towarzyszących) spędzają z nimi najwięcej czasu. Dla uczniów są ekspertami w dziedzinie nauczania i uczenia się języka sąsiada, są specjalistami w zakresie kultury, krajoznawstwa, pełnią rolę doradców, motywują do nauki, budząc zainteresowanie krajem i językiem sąsiada, „zarażając” ich swoim entuzjazmem.

Pytania

- Jakie doświadczenia zebrała pani / zebrał pan dotychczas pracując w projekcie?
- Jak pani / pan ocenia pomysł projektu – naukę języka sąsiada (już od 5 klasy)?
- Jak udały się zdaniem pana / pani spotkania, projekty, wycieczki?
- Jak przyjmowany jest program przez uczniów?
- Co wyróżnia projekt w porównaniu z tradycyjnym programem nauczania?
- Jakie zalety i jakie słabe strony ma projekt?
- Co można by ulepszyć?
- Jak pan / pani ocenia swoje miejsce w projekcie? Kontakt z innymi nauczycielami, szkolenia, konferencje?
- Jak pan / pani ocenia warunki zatrudnienia? Umowa zlecenie – czy to wystarczająca gratyfikacja za tę pracę?
- Czy wymagania / oczekiwania w projekcie są wyższe niż w przypadku tradycyjnych zajęć szkolnych?
- Jakie konkretne korzyści / wyniki / efekty przyniósł panu / pani udział w projekcie?
- Jakie konkretne korzyści przyniósł uczniom udział w projekcie?
- Może pan / pani opowiedzieć jakąś anegdotę lub historię, która szczególnie zapadła panu / pani w pamięć?

Dodatkowe pytania

- Czy i jak wyobraża sobie pan / pani kontynuację projektu?
- W jakiej dziedzinie była pani aktywna / był pan aktywny? (Czym konkretnie się pani zajmowała?)
- Jaka była pani / pana motywacja, żeby wziąć udział w projekcie?
- Trudne sytuacje?
- W jakich sytuacjach uczniowie potrzebują języka? Poza szkołą również?
- Jak panu / pani się najlepiej pracowało (metody, techniki, podejście zadaniowe itd.), co się sprawdzało?